

ISKRA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »ISKRA« – KRANJ

9

1959

ISKRA

glasilo delovnega
kolektiva
tovarne elektrotehničnih
in finomehaničnih
izdelkov
»Iskra« Kranj

1959

št. 9

september

Izdaja:

Upravni odbor

Ureja:

Uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Boris Kryštufek

Naslov uredništva:

Tovarna »Iskra«

Gorenja Sava 6

telefon 231

(interna 425)

Naslovna slika:

Pomenek

na jesenskem soncu

Foto:

Edo Primožič

Klišeje izdelala:

klišarna ČP »Gor. tisk«

Kranj

Tisk:

ČP »Gorenjski tisk«

Kranj

Naklada:

3700 izvodov

LETNIK V.

VSEBINA

- Naš cilj: izpolniti plan do 29. novembra — ing. Alojz Grčar
- Trgovinska menjava z Etiopijo
- Po čem je svoboda — Mirko Ljubič
- Z obiska v tovarni orodja — ing. Ernest Vršec
- Novi stroji prihajajo
- Srečno, Velenje! — Iver
- Naši uspehi na IX. gorenjskem sejmu — Metod Rotar
- »Iskra« na Beograjskem sejmu
- Ko jaz v gomili črnj bom počival ...
- Eden od mnogih naših praktikantov — Božidar Cvejič
- Personalna kronika
- Naša kamera je zabeležila
- Letovanjske pege — Iver
- Priprave na športno tekmovanje so v teku
- Več previdnosti pri vožnji z motorjem!
- Sklepi DS — J. V.
- Prodaja v avgustu 1959

IZPOLNITI PLAN DO 29. NOVEMBRA

Ko smo sredi meseca primerjali naše naloge za avgust in že izvršeno delo, smo se bali, da naše obveznosti za mesec avgust ne bomo v stanju izpolniti. 25 % delavcev je bilo na letnem dopustu in zato so bila delovna mesta slabo zasedena. Spoznali smo, da je treba za delo prijeti s podvojeno močjo, da izpolnimo pričakovanja, ki jih od nas zahteva družba. Uspeh ni izostal. Kljub letnemu mesecu proizvodnja ni bila nižja kot v preteklih mesecih. Dosegli smo celo višjo proizvodnjo kot v kateremkoli drugem mesecu letošnjega leta. V zgodovini Iskre je to mesec z doslej najvišjo proizvodnjo, saj smo proizvedli za preko 629 milijonov dinarjev, kar nam prikazuje naslednji pregled.

Oddelek:	Blagovna proizvodnja v 000 din			Skupna proizvodnja v 000 din		
	predvid.	proizved.	%	predvid.	proizved.	%
M. avtoelektrike	91.633	101.220	110,3	91.633	103.653	113,1
M. instrumentov	27.889	31.200	111,8	29.735	36.244	122,0
M. kinoakustike	49.310	46.599	94,6	49.310	46.418	94,2
M. tel. central	90.337	101.028	111,8	90.337	101.266	112,2
M. usmernikov	27.765	37.754	136,0	32.265	41.654	129,0
M. splošna	211.830	247.306	116,9	213.047	239.971	112,7
Selenski odd.	14.730	43.303	295,0	22.047	37.543	170,0
Lipnica	2.500	4.026	161,0	2.500	5.537	221,0
Ostalo	1.200	16.732	1390,0	1.200	17.065	1420,0
Skupno	517.194	629.168	121,5	532.074	629.351	118,1

Iz spodnjega pregleda vidimo, da so delale uspešno vse montaže, le montaža instrumentov ni dosegla blagovne proizvodnje. Temu je vzrok visoka poraba instrumentov v domači proizvodnji (plan skupne proizvodnje je presežen), deloma pa tudi to, da nismo osvajali instrumentov, kakor je bilo predvideno v letnem planu.

S tem se je blagovna proizvodnja v osmih mesecih letošnjega leta dvignila na preko 4,5 milijarde dinarjev.

Oddelek:	Blagovna proizvodnja v 000 din			Skupna proizvodnja v 000 din		
	predvid.	proizved.	%	predvid.	proizved.	%
M. avtoel.	671.083	789.422	117,7	680.183	803.287	118,0
M. instr.	234.295	233.095	99,4	260.556	266.145	102,4
M. kinoak.	416.652	432.128	103,6	418.652	438.879	104,8
M. tel. c.	747.668	787.428	105,4	747.668	807.879	108,1
M. usmer.	226.880	256.880	113,2	269.780	288.774	107,2
M. spl.	1.599.828	1.707.084	106,6	1.610.826	1.734.647	107,8
Sel. odd.	96.613	190.773	197,5	177.019	261.920	147,8
Lipnica	20.000	24.886	124,4	27.130	35.076	129,4
Ostalo	43.199	99.149	230,0	50.724	98.877	195,0
Skupno	4.056.218	4.520.845	111,4	4.240.538	4.735.484	111,8

Visoka proizvodnja v mesecu avgustu, kakor tudi dosedanja proizvodnja v letošnjem letu v višini 4,5 milijarde dinarjev nas upravičeno navdajajo z željo, da letni gospodarski plan izvršimo do 29. novembra, kar nam doslej v Iskri še ni uspelo.

Izredno ugodna je tudi primerjava med letošnjim in preteklim letom, kar nam kaže naslednji pregled (po stalnih cenah).

Oddelek:	Skupna proizvodnja v 000 din		
	I. — VIII.	I. — VIII.	%
	1958	1959	
M. avtoelektrike	535.233	906.361	169,5
M. instrumentov	288.418	302.397	105,0
M. kinoakustike	727.319	547.221	75,3
M. tel. central	694.488	828.161	119,3
M. usmernikov	162.524	289.711	178,5
M. splošna	1.501.560	1.744.811	116,3
Sel. oddelek	71.783	261.920	365,0
Lipnica	18.536	35.076	188,5
Ostalo	30.596	99.282	324,0
Skupno	4.030.457	5.014.922	124,3

Vidimo, da še vedno držimo dosedanja % povečanja proizvodnje. Vse kaže tako, da bo letošnja proizvodnja za celih 25 % večja kakor lanska. Po količini so vsi oddelki v letošnjem letu presegli lansko proizvodnjo, čeprav se zdi, da ima montaža kinoakustike nižjo proizvodnjo, kot v lanskem letu. V letošnjem letu smo namreč spremenili stalne cene za ojačevalne naprave, ker smo prešli na nove izvedbe istih. Prejšnja stalna cena je bila mišljena v glavnem za kinoojačalnike prejšnje izvedbe, ne moremo jo pa uporabiti za nove izvedbe ojačalnih naprav.

Dosedanji vzpon Iskre nas še bolj utrjuje v prepričanju, da so popolnoma realna naša pričakovanja o nadaljnjem vzponu Iskre. To še posebno zato, ker se ni treba bati, da bi trg ne absorbiral naše proizvodnje v bodočnosti. Naša največja skrb je v tem, da v Kranju ni več razpoložljive delovne sile. Nadaljnji vzpon Iskre, kakor tudi perspektiva elektroindustrije nam kažeta nova pota, ki jih bo morala iti Iskra v bodočnosti. Iskra bo morala pokazati vso svojo življenjsko silo in izpolniti pričakovanja družbe.

Trgovinska menjava z Etiopijo

Trgovinska menjava z Etiopijo je šele novejšega datuma, ker so bili prvi trgovski sporazumi z Etiopijo podpisani v letu 1953. Od takrat dalje blagovna menjava med Etiopijo in Jugoslavijo stalno narašča in je znašala leta 1956 skupno 94 milijonov, 650 milijonov leta 1957, 462 milijonov leta 1958, v prvem polletju letošnjega leta pa je bilo že za preko 220 milijonov dinarjev.

Glavni artikli, ki jih je Jugoslavija izvažala v Etiopijo, so razni prehrambeni proizvodi (konzerve), tekstil, emajlirana posoda, steklo, obutev, gradbeni material, iz Etiopije pa smo uvažali kavo, kože, oljna semena in južno sadje.

Iskra pa s svoje strani poskuša plasirati svoje proizvode in so prvi koraki že storjeni. Državni upravi za mere Etiopije so bili dostavljeni naši števcji E 3, da jih pregleda in izda dovoljenje za uporabo na etiopskem ozemlju. Za drugo leto predvidevamo že prve zaključke za naše blago.

Jugoslavija bo v naslednjih letih izgradila nove objekte v Etiopiji in to tovarno cementa, tovarno za predelavo mesa, veliko farmo oljaric, dalje bo dobavila opremo za rudnike. Sporazum je bil podpisan letos.

Trenutno pa naše podjetje »Pomograd« iz Splita že gradi pristanišče v Asabi, ki bo po dograditvi največje pristanišče v Rdečem morju.

Mirko Ljubič

Po čem je

svoboda

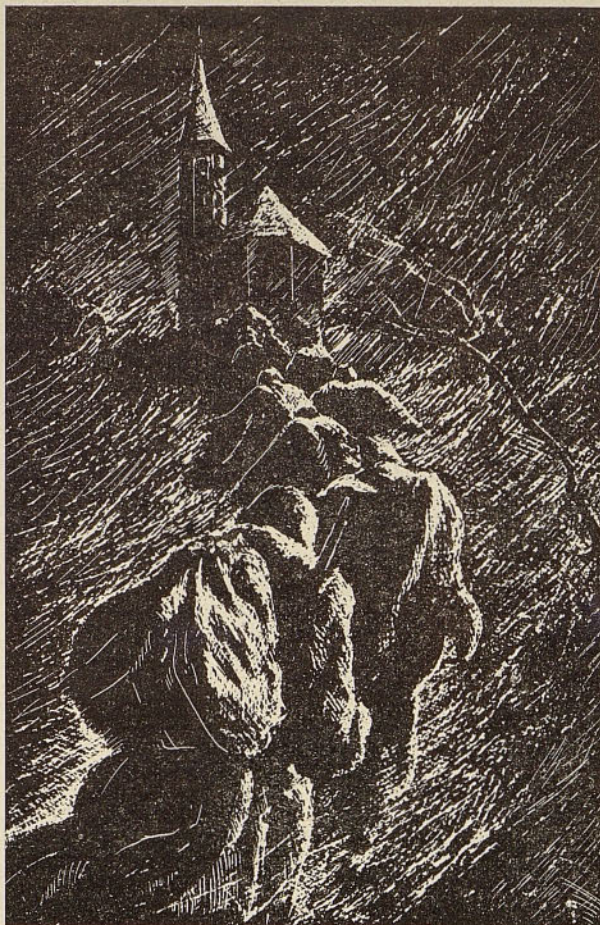
(Ob obletnici
italijanske kapitulacije)

Dobro jutro so nam voščili italijanski topovi z ribniške postojanke. Skode ni bilo nobene, vendar smo morali zapustiti naš gozdni bivač brez zajtrka.

Bili smo užaljeni, v zraku je viselo nekaj morečega, pričakovanje nečesa, kar se je zdelo na dosegu roke in kar se nam je izmuznilo že nekajkrat iz rok. Težko pričakovana in že tolikokrat naznanjena kapitulacija Italije ni in ni hotela priti. Namesto tega pa so nas fašisti obmetavali z granatami s tisto znano točnostjo, ki je lastna vsem vojskam, ki se boje bojov od blizu.

Bataljon je napravil velik ovinek okoli Ribnice in se pričel vpenjati skozi gozdove Travnne gore. Proti večeru so nas zopet oplazili topovi iz Ribnice s še kar dobro namerjenimi rafali, vsled česar smo morali poiskati svojo pot globlje v gozdovih. Precej izmučeni dosežemo taborišče pod vrhom Travnne gore. Tam je bil na betonski plošči, ki je nekoč pokrivala klet zdaj požgane gostilne, idealen oder za večerne mitinge ob tabornem ognju.

Ta večer je bil miting še posebno imeniten. V našem spremstvu je bila skupina kulturnikov, sestavljena iz samih »pravih« umetnikov — po večini igralcev ljubljanskega gledališča, ki so te dni prispeli iz Ljubljane na osvobojeno ozemlje in potovali z nami proti štabu petnajste divizije. Bil je res miting in pol! Zdelo se je, da je tudi umetnike prevzela skrivnostna lepota tabornih ognjev sredi svobodnih gozdov. Prvič je med partizane prispela umetnost, za katero se je zdelo, da je obsojena na životarjenje med žicami in bunkerji Ljubljane. S kakšno navdušeno zbranstvo smo poslušali recitacijo Jožeta Tirana »Gospod stotnik«, kako nas je ogrela »Pesem od železne ceste«, katero nam je tako ljubko povedala igralka Vladoša Simčičeva. Nič nas ni motilo, da je Tiran bil na videz precej reven, ker so se mu na dolgi poti dobesedno razlezli lahki civilni čevlji in si je podplate enostavno z žico pritržil na noge. Lahkonoga plesalka Brina (Marta Pavlin) nam je pričarala na plošči pogorišča improvizacijo, za katero je prejela navdušeno priznanje, kot menda še nikoli na poklicnih deskah. Pač pa so trdi borci teže razumeli tihe solze, ki jih je razvnela plesalka skrivaj otirala po končani točki. Jože Tiran pa je bil nagrajen s parom novih čevljev, ki mu jih je podaril kanadski padalec, kateri je tudi potoval z nami na neko obveščevalno točko. Vse skupaj pa je bilo neizrečeno lepo in slovesno kot nikoli poprej.

B. Jakac: Pohod v snegu

Brenenje aviona je prekinilo veselo razpoloženje in nas opozorilo, da sovražnik ne spi in da se bo treba hitro zateči globlje v gozd, ali pa mirno počakati na samem robu gozda. Nemudoma smo pogasili ognje, morda nekoliko prepozno. Avion je odvrget nekoliko svetlečih raket, nato pa prgišče lahkih pehočnih bomb, s katerimi je obsul taborišče in njegovo okolico. Čez kake pol ure se mu je zdelo zadosti in odbrnel je proti severu. Borci pa so, nekateri preklinjaje, drugi pa med drznimi šalami na račun nočnega vsiljivca polegli na dehteča ležišča iz smrekovih vejic.

Ze v tretje nas je ta dan, sicer brez posebne škode, nadlegoval sovražnik! Nismo si mogli tolmačiti trdovratne doslednosti, s katero so nas zasledovali Italijani na krajih, kjer smo bili sicer popolni gospodarji, odkar so dobili temeljit pouk v Jelenovem žlebu. Naslednji dan pa je pojasnil marsikaj. Napočil je 9. september, dan kapitulacije Italije.

Na vsezgodaj se je raztegnila kolona po gozdni poti proti Jelenovem žlebu. Cilj pohoda je znan samo štabu, težko otovorjeni borci se trudoma vpenjajo navkreber. Protitankovska puška, ki so jo Angleži odvrgeti nekje v Semiškem kotu, me reže v rame. Navzlic spoštovanju napram temu, za tedanje čase pomembnemu orožju, nejevoljno prekladam nerodno motovilo z rame na ramo. Menjaje si jo podajava s pomočnikom Markom, toda njegova okorna municija ni nič lažja. Pred menoj mirno in enakomerno korači bolničarka Petja, sključena pod velikanskim nahrbtnikom. V duši me je sram, toda ne morem si kaj,

da ne bi željno pričakoval tistih desetminutnih odmorov po vsaki uri pohoda. Moreča otopelost, ki je vedno spremljala dolge pohode, se loti cele kolone. Dobre volje ne more vzbuditi niti bataljonski komisar Matjažek, ta večni šaljavec, ki je imel vedno polno torbo domislic, katere je borcem pripovedoval v smešni slovensko hrvaški latovščini.

Minemo Jelenov žleb in težko pričakujemo, da bo dan znak za odmor, ko bo intendant Nace dovolil izprazniti vsebino nahrbtnikov — koruzno moko in kose mesa. Vendar nam tega dne ni bilo dano dočakati ta prijeten trenutek.

Nekje na boku kolone se iz gozda utrga postava zasopljene kurirja. Pozna se mu, da je hitel na vso moč. Med potjo do štaba, ki se nahaja na čelu kolone, zakliče borcem: »Fantje, Italija je kapitulirala!«

Novico smo sprejeli kot neslano in nevljudno šalo, ki smo je bili vajeni že par mesecev. Morda se je na skrivaj enemu ali drugemu partizanu le ogrelo srce ob prijetni misli, kaj če bi to bilo res! Nihče pa seveda ne mara biti prvi, ki bi pokazal, da je zopet nasedel.

Toda — štab skliče takojšen sestanek vojaških in političnih starešin. Nekaj je v zraku! Res je, velika novica je točna! Donebesno veselje zajame ves bataljon, kurir pa se ponosno smehlja, kot bi prav zaradi njega kapitulirala Italija. Matjažek teče ob koloni in spotoma streljal v zrak: »Resnica je, fantje! Fašisti su propadli...!«

Zdi se, da je konec vojne pred durmi in da je končno le napočil čas za zmagoslavni pohod v dolino. Z Nemci bomo že kako opravili, saj bo orožja na pretek! Potem pa domov, v objem naših družin in naših dragih, ki so ves ta čas trepetali za naša življenja. Hej brigade hitite, tja do bele Ljubljane...

Razigranemu veselju ni bilo odmerjeno dosti časa. Kurir je razen novice o kapitulaciji Italije prinesel tudi nujna povelja štaba divizije, ki so terjala, da se veselje začasno umakne disciplini in redu. Pred nami so še naloge. V deželi so še močne belogardistične postojanke. Sercejevci že tri dni oblegajo v Grčaricah plavogardiste, ki se besno branijo. Ne ve se, kako se bodo obnašale italijanske posadke v Kočevju in Ribnici, vedo, da imamo med seboj še mnogo neporavnanih računov.

Borcem je ukazano, naj odložijo vse razen orožja in v hitrem pohodu se spustimo v dolino proti Ribnici. Še pred mrakom prispemo na ravnino pri Jelendolu. Na cesti razločimo temno kačo — italijanski kočevski garnizon, ki se v popolnem bojnem redu skuša prebiti skozi ribniško dolino. Belogardistom v Ribnici so pustili nekaj orožja in pričakujejo, da jih bodo ščitili na njihovem begu. No, nekaj neprevidnih vozil, ki so naletela na mine, jih pouči, da odhod ne bo tako lahak in enostaven. Najmanj kar je, bo treba spoštovati pogoje zaveznikov, ki jasno govore, da se mora orožje izročiti partizanom. Nato pa se bodo menili dalje. Vendar slaba vest jemlje okupatorjem korajžo za tako dejanje in vse kaže, da bo treba predajo doseči s silo.

Črna kolona na cesti pa potuhnjeno molči in ne misli na predajo. Našim parlamentarnim tvezjijo, da potrebujejo orožje zoper — Nemce, da bi se prebili v Italijo! V vsakem drugem primeru bi take izjave sprejeli kot vesel dovtip, tokrat pa nam pošteno presedajo, ker pod njihovim licemerskim zavlačevanjem pregovorov slutimo upanje, da jim bodo morda prišli njihovi bivši zavezniki Nemci na pomoč. Italijani krepko obstreljujejo bližnjo in daljno okolico ceste in neusmiljeno klestijo po jesenskem gozdu. Povsod slutijo partizane in ogenj se stopnjuje s približevanjem noči. Saj ne vedo, da je pred njim en sam partizanski bataljon in da je razmerje najmanj deset na enega. Posebno močno obstreljujejo rob gozda za katerim se zbirajo naše maloštevilne sile. Zrak trepeče v gostih rafalih topov in minometov, nekaj naših je že ranjenih, še preden so dobro ugledali sovražnika. Umaknemo se globlje v gozd. Sestanek starešin odloči: počakati, da se zmračí, nato pa z jurišem zмести sovraga in ga prisiliti na predajo.

Torej juriš! Pregledujem protitankovko in s pomočnikom Markom trpava težko in nerodno municijo v žepe vojaških bluz. Ostanek spraviva v nekakšno na hitro na-

rejeno culo, katero si Marko obesi okrog vratu. Tako bo lažje nositi, ko se bo treba plaziti na jurišno razdaljo. Zanj je vojna tako rekoč že končana in brez posebnega strahu pričakuje spopad z Italijani, s katerimi ima opravka že od enainštiridesetega leta. Meni pa nehoti in razburjeno podrhtavajo živci — tako blizu in tako daleč se mi zdi svoboda. Le s kakšno pravico se upira črna kolona na cesti in bije kot besen škorpion z repom okrog sebe? Ni pošteno, da se brani enakega boja in se zapira za ognjeni zid. Saj nas je le peščica, ki pa ima vse moralne pravice zmagovite strani!

Nehte se mi vsiljujejo Prešernovi stih: »Le majhen prostor je tja do goščave, to noč...« Moj Marko je manj sentimentalni. Preizkuša bobenček na pištoli in mi smeje kaže bodalo, ki ga je zaplenil pri nekem ubitem fašistu. Meni, da bo prišlo prav! Predlaga, naj bi na juriš nosila puško skupaj, jaz za cev, on za kopito. Tako prideva laže čez razdrto gozdno zemljišče in skozi ognjeni pas.

Borci stoje ali sede v razpotegnjeni strelski črti in razburjeno prisluškujejo eksplozijam. Sem ter tja zapiska kakšna granata čez naše glave in se zarije nekam v gozd. Medtem pa črna kolona na cesti v nemirni grozi čaka čas obračuna.

Proti večeru topniški ogenj pojenja: Italijani ne marajo izdajati svojega bojnega razporeda. Presledek izkoristimo za premik prav na rob gozda in čakamo povelje za juriš. Iz grozečega molka na cesti ne slutimo najboljšega. Tiho se razporejamo, zrak je nabit z naraščajočim nemirnim pričakovanjem. Zelimo si, da bi se že enkrat začelo, potem bo že lažje!

Črna kolona čaka in se tudi pripravlja za boj. Niti najmanjši ogenjček ne izdaja prisotnosti sovražnika, ki se verjetno zariva v obcestni jarek in si navzlic veliki premoči ne upa dihati, kaj šele tvegati napad. Tudi strah za življenje ima nekje svoje meje in ne bomo krivi mi, če bo morala zajokati mati ali nevesta tam do v Abruzih ali sončni Toscani. Za naše matere jim seveda ni mar!

Če se prav spominjam, za juriš na Jelendolski Poljani ni padlo nobeno posebno povelje. Napetost v borcih je prerasla mejo človeških moči in vojaške discipline. Nekje na desnem krilu bataljona se sproži spontan nalet, ki zajame vso bojno črto. Temne postave se poženejo čez poljano, da bi čimprej premagale tistih dve sto metrov, ki jih še loči od svobode. Da bi le čimprej prišli na razdaljo ročnih bomb, potem pa bomo gospodarji mi!

Težko in mučno je opisovati neenake in nenormalne boje. Cesta je zažarela v eni sami črti plamenčkov. Slabo namerjene krogle se odbijajo od zemlje in nemarno zavijajo, druge pa švignejo visoko v zrak. Vendar ne vse, nekatere zadevajo tudi v živo.

Bataljon v enem naletu preteče dobro tretjino razdalje med gozdom in cesto, nato pa borci drug za drugim legajo na zemljo: eni v kritje, drugi pa so zadeti. Nekaj se jih skuša odplaziti nazaj pod okrilje gozda, večina pa smatra tako početje za brezuspešno. Sovražni ogenj je premočan.

Z Markom sva v naskoku še kar dobro napredovala. Kmalu pa naju je sovražni ogenj prisilil na tla. Oddam nekaj strelav v smeri proti cesti, toda ostro šviganje krogel naju je opozorilo, da se sovražnik dobro zaveda prednosti teme, katera izdajalsko para dolgi ognjeni jezik moje protitankovke. Po pravilih vojaške umetnosti skušam menjati položaj naprej in v levo. Sporočim svoj namen Marku, da se pripravi za drugi skok. Dvigneva se, toda že po nekaj korakih trdo pade puškino kopito na zemljo, tako da sem prisiljen leči še jaz, še preden sem končal nameravani skok. Razumel sem, zadelo se mi je, da sem med bojno viхро slišal kratek krik. Ostal sem torej sam, sam na čisti poljani, brez žive zveze s tovariši.

Priskram se k zemlji, jezen, da moram dihati in na ta način povečati sovražniku cilj, medtem ko bi bil rad čim manjši, čim manjši... V uraganu krogel je pač vseeno kaj počneš, razum napol odpove, vlada samo nagon samohranitve. Naivno verjameš, da ti bo kupček trave ali par kamnov, ki si jih položil pred glavo zavarovalo življenje. Slepo tipljem z rokami okrog sebe, toda razen trave ni na tem prokletem travniku ničesar, kar bi lahko uporabil za kritje.

Sovražni ogenj divja z nezmanjšano silo. Luna se prizanesljivo skriva za oblaki in ne mara sijati na razmesarjeno zemljišče, katerega še preveč dobro osvetljujejo sovražnikove rakete in otipavajo lahki minometi. Na misel mi pade naivna ideja, da bi si zaščitil glavo s puško in morda tudi culo z municijo. Skušam dobiti stik z Markom, pri katerem je cula in tudi nož: v dvojce bova morda lažje napravila spodobnejši zaklon. Vслед gostega pokanja se ne morem sporazumeti. Počasi pritegujem puško k sebi in jo skušam položiti pred glavo. Puškino kopito pa je pokrito z lepljivo tekočino, ki je že strjena in hladna... Zato torej me je zapustil moj zvesti Marko, ki verjetno nikoli več ne bo videl svoje vasice ob Kolpi. In to se je zgodilo dve sto metrov pred svobodo.

Počasi in vendar prehitro minevajo ure in minute. Želim si, da bi nastopilo jutro, čeprav se ga obenem bojim. Bataljon leži nemočno prikovan na poljani, ki je še pred nekaj urami predstavljala most v svobodo. Instinktivno čutim nemočni strah tovarišev, ki prav tako ne morejo ne naprej in ne nazaj ter nemo pričakujejo usodni trenutek.

Vsak čas bo nad kočevskimi hribi vstala motna bledica, znanilka jesenskega jutra. Moj kup trave bo kmalu pokazal sovražnim strelcem, da tiči za njim živo bitje. Ze se me loteva nekaj obup in odpor do te vsemake borbe, ki nam je vsiljena brez potrebe in proti vnenem človeškim in moralnim zakonom.

Toda — sovražni ogenj nenadoma ponehuje in postaja neurejen, le lahke mine še vstrajno odmevajo po poljani. Ne verjamem, da je zelencem zmanjkalo municije, verjetno skušajo menjati bojni razpored, da bodo bolj nared za jutranjo borbo. Zdi se mi, da slišim nekakšne klice in vpitje. Nemara se mi blede! Nenadoma sovražni ogenj oživi z vso silo, toda tokrat proti drugi strani ceste. Gromka nebesa, saj ni mogoče! Juriš! Pravi partizanski juriš, sladka muzika mauzeric, ki odločno posegajo med obupano lajanje italijanskih karabink. Kratko, gosto streljanje, nato pa neizprosni udar z bombami, katerih bliski odsevajo v blede zarji jesenskega jutra. Naši so; po načinu in bliskovitosti boja sodim, da so to Šerčerjevci, ki se mude okrog Grčaric. Zadeli so na najboljčutilivejši del sovražne kolone — v komoro, od koder se je začel razkroj.

»Mamma mia, son ferito! Aiuto!«, se širi dobro znano ječanje vzdolž sovražne kolone, katere bojna sposobnost se je sesula kot hiša iz kart. Istočasno zajame juriš tudi našo plat ceste. Čez polje se zopet poženejo temne postave, nekaterim se v jutranjem mraku jasno belijo obveze, ki so jih napravili iz lastnega perila. Nihče se ne more upreti jurišu obupanih in izmučenih ljudi, najmanj pa demoralizirana soldateska, ki se zaveda, da je vso noč bila nepravičen boj.

Pustim protitankovko in tiščeeč bombo v roki se požem naprej. Odpor Italijanov splahneva, le tu in tam je še par žarišč odpora, katere kmalu udušijo dobro namerjene bombe, pred katerimi imajo zelenci neizmerno spoštovanje.

Pri koloni se srečam s Šerčerjevci. Želim objeti prvega od njih in pri tem pozabim, da imam še vedno bombo v roki. Oba se nasmejeva in nato hitiva skupaj izganjat

Italijane izpod kaminov in iz zasilno napravljenih bunkerjev ob cesti. Na smrt preplašena čreda Italijanov ponižno drži roke nad glavo in v eni sapi hite pripovedovati, kako je že njihov praved bil komunist in da so partizani tanto buoni, buoni...

Ej, preširoko in preprizanesljivo je partizansko srce. Se mi v podzavesti vstajajo prebliski prestanih nočnih muk in krvavih obovetov maščevanja, ko se mi je zdelo, da bom sposoben rezati na koščke prvega Italijana, ki ga srečam, če ostanem živ. Sedaj pa ne vem, kako naj začnem, koga naj se lotim na tem kupu človeške bede. Razoroži me pogled na povaljane zelene postavice, ki jih spravlja v grozo pogled na negibna trupla lastnih ljudi, ki so plačali z življenjem predrznost svojih komandantov.

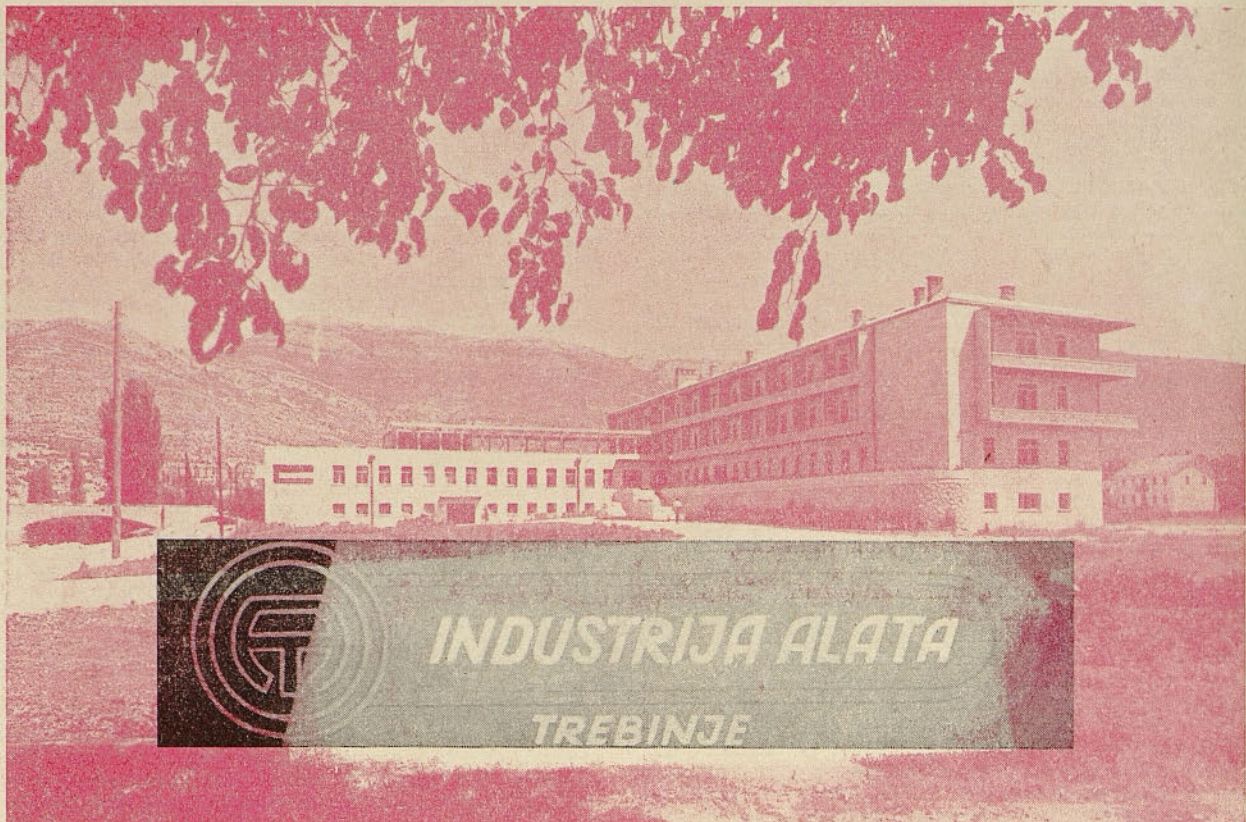
Kolona na cesti se je razlezla po vsej jelendolski poljani. Skupine ujetnikov tavajo vzdolž ceste in ne morejo verjeti, da so še živi in da se jim morda ne bo nič zgodilo. Sredi gruče radovednih partizanov se vrtil suhljat moziček — general, bivši komandant novomeškega garnizona. »Grazie, signori, grazie!«, je vse kar more izjecljati revše v generalski uniformi, ko zve, da ga bo celo poseben partizanski kurir prepeljal čez gozdove proti Italiji. Oficirjem je puščeno osebno orožje, vojakom za dva dni hrane. Hitimo, da čimprej spravimo okupatorsko sodrgo izpod nog, ker imamo še nekaj posla z domačimi izdajalci. Kurirji zbirajo ujetnike v kolone in jih vodijo proti izhodu, da bodo čimprej izven naših meja. Ponižna hvaležnost in začudenje odseva iz oči oskubljenih postavice Italijanov, ki ne morejo razumeti partizanskega velikodušja. »A casa, domov, presto!«, jih priganjajo kurirji, ki se trudijo, da bi jih na nek način spravili naprej.

Vsem premaganim pa le ni dovoljen prost odhod. Ni odhoda za fašističnega kapitana Emila Cassanega, kateremu so hudomušni Beli Kranjci dali vzdevek »Kacanoga«. Preveč gorja je povzročil za časa svojega neomejenega paševanja v Črnomlju, odkoder je ustrahoval vso Belo Krajino. Ostal je tudi sergante Weber, tirolski Italijan, ki je po njegovem povelju požgal nešteto vasi in odgnal množine naših ljudi v internacijo in smrt. Ni prizanašanja tudi za kvesturina, dolgonosega »Kljukca« in še za nekaj proslulih fašistov z obmejnih postojank. Hitro vojno sodišče jih je za njihove zločine obsodilo na večni ostanek na naši zemlji, v katero jih ni nihče vabil.

Ni časa za ogledovanje ogromnega plena, ki leži razsut po cesti in zraven nje. Tanki, kamioni, topovi, minometi, lahko orožje, hrana, zdravila... Plen, vreden sinočnega boja, v katerem je plačalo vse to bogastvo 27 tovarišev s svojimi življenji.

Borci menjajo obleko in čevlje ter izpopolnjujejo svoje orožje. Pospravljanje plena je prepuščeno terencem in zaledni oblasti, ki ga bo varno spravila v gozdove.

Dolge kolone ujetnikov se pomikajo skozi gozdove na zahod, domov, v nezasluzeno prostost. Bataljon pa se ureja in izpopolnjen z zaplenjenim orožjem odhaja na nova bojišča. Še istega dne je zlomljen odpor plavogardistov pri Grčaricah. Na vrsti so zadnja belogardistična pribežališča in postojanke v Novi vasi, Begunjah, na Turjaku...

Ing. Ernest Višec

Z OBISKA V TOVARNI ORODJA

Povabilu na kak seminar se človek poleti ne odzove preveč rad, še posebej ne, če ima pred seboj prek 1800 kilometrov dolgo pot. V normalnih razmerah to še nekako gre, toda v času »preseljevanja narodov«, ko sleherni prometno vozilo na vsaki postaji oblegajo ljudje, težko otovorjeni s prtljago vseh vrst, ko se znova in znova med oznojenimi, prašnimi in žejnimi potniki razplamteva tih in vstrajen boj za višjo kategorijo med udobnostmi, ki jih prometne organizacije nudijo za isti denar, namreč med udobnim sedenjem in stanjem na eni nogi, je to vse prej kot privlačno. Toda v tem primeru so me vseeno pritegnile zanimive teme in pa tovarna, katere še nisem imel prilike spoznati — in že sem bil na poti!

Gotovo vas zanima, kje so Trebinje sploh. Vsem sicer tega ni treba pripovedovati, saj so mnogi služili tam vojake. Zemljepisno gledano so Trebinje v vzhodni Hercegovini, v prometnem oziru pa lahko rečemo, v deveti deželi. Kot mestece človeka ugodno preseneti zlasti še s prijetnim hladnim vrtom pri hotelu »Pod platanami« in z novim hotelom »Leotar«,

ki pa s svojimi prelepimi terasami presega krajevne potrebe. Mesto obliva reka Trebišnjica, ki v splošnem poleti služi za kopanje z izjemo letošnje prve polovice julija, ko je konkurirala našim proizvajalcem hladilnikov. Če k temu prištejemo še obvezno promenado, kjer se lahko vsak večer dobro uro srečuješ s simpatičnimi in ponosnimi domačinkami in pevcem sevdalink ob vonju obveznih čevapčičev, smo si za silo ogledali polovico mesta. Drugo polovico mesta pa tvorijo vojašnice.

In cene? Cene so v glavnem »morske«. In če naj velja pravilo, da se pri nas cene višajo s padajočo nadmorsko višino, bi včasih celo lahko trdili, da so »podmorske« (sadje).

V to življenje sredi kraškega polja se je pred nekaj leti s svojo dejavnostjo ostro zarezala tovarna rezilnega orodja, s svojimi 670 zaposlenimi ljudmi za 1.200.000.000 dinarjev bruto proizvodnje, zlasti pa še z velikimi količinami svedrov vseh vrst, se je že krepko uveljavila v jugoslovanskem merilu, skuša pa se uveljaviti tudi že v tujini.

Kako je temu mlademu kolektivu to tako hitro uspelo?

Odgovor najde človek v razgovorih z ljudmi. Prav vsi, zlasti pa še vodstvo tovarne, so si na jasnem, kaj hočejo. Ker nimajo tradicije, hočejo, da bo bodočnost njihova. Pri njih ne srečaš uspavajočega samozadovoljstva, kot pri raznih renomiranih firmah. Ker hočejo, da bodo imeli bodočnost, bodimo prepričani, da jo bodo tudi imeli.

Zanimiva so bila zlasti srečanja z njihovim strokovnim kadrom. Njihovi mladi inženirji in tehniki so nas presenečali predvsem s suverenim primerjanjem dosežkov moskovskega giganta za rezilna orodja »Frezer« z dosežki raznih zahodnoevropskih firm. Iz tega primerjanja je odsevalo na eni strani dobro poznavanje razvojnih teženj v sorodnih podjetjih na vzhodu in na zahodu ter veliko zaupanje v lastne zmožnosti. To njihovo samozaupanje smo si seminaristi tolmačili na različne načine. Nekateri so domnevali, da je posledica izdatne podpore tovarniškega vodstva strokovnemu kadru pri njihovem delu. Drugi so bili zopet mnenja, da je to posledica njihove sistematične dopolnilne strokovne vzgoje. Tretji pa so zopet menili, da je to pozitivna stran podjetja brez tradicije, brez ljudi, ki imajo sicer na eni strani bogate izkušnje, na drugi strani pa odklanjajo več ali manj vsa nova še nepreizkušena pota, bodisi vsled prevelike samozaverovanosti bodisi vsled komoditete.

In na kaj opirajo svojo proizvodnjo, da tako hitro napredujejo?

Pri tem so mi vzbudili pozornost predvsem trije momenti.

Besedo »razvoj« razumevajo oni dobesedno. Ni jim žal ne časa in ne denarja, da izdelek dejansko doženejo. Poznajo riziko proizvodnje in se ne gnjavijo, če jim včasih tudi nekaj povsem ne uspe. Slabo kakovost seveda v takem primeru izločijo.

Veliko važnost pripisujejo tudi merjenju in kontroli. Kontrola, kot oddelek na primer zajema pri njih 10 % vsega osebja in ima kljub znatno ožjemu izboru izdelkov in manjši proizvodnji opremo, praktično enakovredno naši.

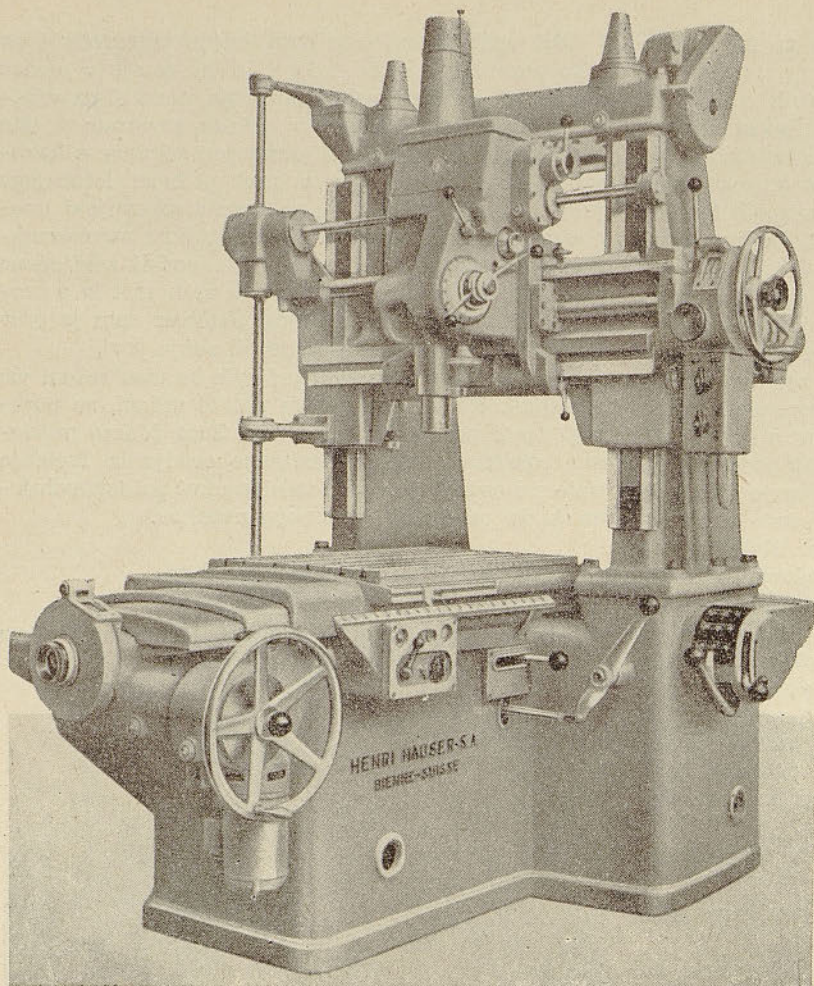
Še posebej pa poudarjajo važnost termične obdelave. Vse, kar je v zvezi z gradivom, je podrejeno šefu termične obdelave. On vodi tako preiskavo gradiva kakor tudi kalilnico. Od dobaviteljev zahtevajo, da jim gradivo pošiljajo v saržah z atesti, ki ne zajemajo samo kemičnih sestavin in trdnosti lastnosti. Zanimivo je, da to tudi dosegajo tako pri domačih (Ravne) kakor tudi pri tujih dobaviteljih. Za vsako saržo določijo praktično tudi režim termične obdelave in njegovo izvajanje nadzorujejo. Temperature kaljenja določajo in tudi držijo na 10°C in v ta namen vsak dan kontrolirajo pirometre! Po takem, zares znanstvenem obravnavanju metalurških problemov, uspehi ne morejo izostati.

Pri vseh naporih za dvig lastne proizvodnje pa niso pozabili na širše naloge, ki jih imajo v okviru skupnosti jugoslovanske industrije, namreč na vzgojo kadrov, ki se bavijo v ostalih tovarnah z isto problematiko. Tem je bil namenjen seminar o kakovostni izdelavi navojev v prvi polovici letošnjega julija. Na tem seminarju so nam strokovnjaki imenovane tovarne skupaj z dvema tujima strokovnjakoma, ki sta se mudila pri njih, podali zaključeno sliko o izdelavi navojnega orodja vseh vrst in o problematiki, ki pri tem nastopa. Seminar sam je prav lepo uspel, kljub temu, da je bil zanje prvi.

Kakor pri nas pa tudi pri njih še niso rešeni vsi problemi. Kolikor so seveda gotovi rešeni, se porajajo novi: poraja jih napredek. Zato želimo mlademu kolektivu tovarne rezilnega orodja iz Trebinja tako pri osvajanju novih izdelkov kot pri izpopolnjevanju že osvojenih — mnogo uspehov.

Mošeja v Trebinju

Novi stroji
prihajajo . . .

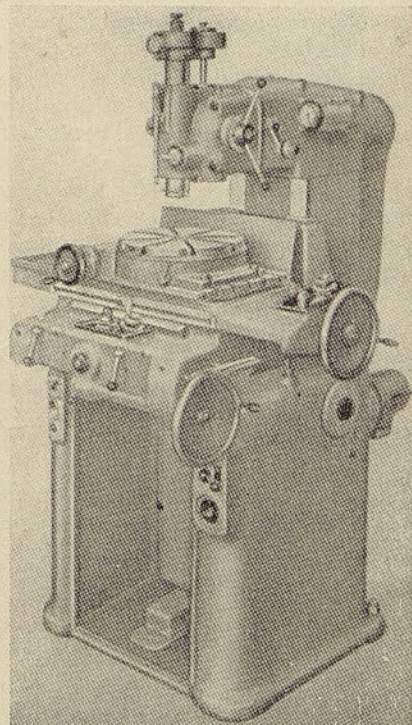
Koordinatni vrtalni stroj

Tudi orodjarna ima v svojih prostorih nove sodobne in precizne stroje, s katerimi rešuje vprašanje kvalitetne izdelave orodja. Med drugimi imamo vrsto preciznih vrtalnih strojev, od katerih so štirje popolnoma novi in sicer od firme »Hauser« eden pa »Asieva«. S temi stroji smo premagali ovire preciznega vrtanja na zastojih, ki so močno ovirali proizvodnjo orodja in pa tudi kvalitetno izdelavo.

Ugaja nam to, da imamo 3 velikosti teh strojev, vendar je eden izmed teh medvojni tip, ki pa nam še vedno zadostuje in samo dokazuje, kako dobro so stroji grajeni. Točnost od 0,005 mm nam popolnoma zadošča in se povečuje pri manjšem tipu. Mirno lahko trdimo,

da so stroji po opremljenosti kompletni. Razen kapilne priprave imajo mizo za zvrčanje, delilno mizo, mikroskop, stružilne in vrtalne glave, stružilne nože (vidia in brz.) itd.

Občutek za vrtanje na tipu 2 BA s pomočjo ročice je tako natančen, da nam dovoli vrtanje najmanjših izvrtin pod pogojem, da je rezilno orodje v dobrem stanju. Najmanjšo možno izvrtino je izstružiti v meri 0,5 mm v globino do 3 mm, dočim izstružimo na največjem tipu stroja kos z izvrtino 230 Ø. Pohvalno se lahko izrazimo o glavi za čelno planiranje oziroma poravnavanje dna. Na vertikalno vreteno montiramo glavo, nož pa se premika v vodoravni smeri avtomatsko.

BARVA, PROSTOR IN ŠEKAJ

Barva postaja danes nekako enakopraven činitelj dela in življenja, zato ni nič čudnega, če po svetu sklicujejo kongrese, namenjene izključno vprašanju barv, tako v Parizu, Padovi, da o raznih ameriških kongresih ne govorimo. V Padovi so taki kongresi vsako leto in so posvečeni posebnim vidikom barvne funkcije v življenju. Barva in varnost, barva v industriji, barva v bolnici in zdravstvu, barva in oddih. Znanost in tehnika delujeta na tem polju zmeraj bolj vzajemno in sta prišli do izsledkov, ki so znanstveno dognani, z druge strani pa praktično in življenjsko uporabni. Izhajajo posebni časopisi, ki so posvečeni samo tem vprašanjem: Mensch und Farbe, Couleurs, Colore e funzione in Pittsburg Colour Dynamics. Z množtvom izsledkov na tem polju so nastali tudi novi strokovni izrazi, ki sicer zvenijo še kot krilatice, ki pa že prihajajo v vsakdanji jezik: dinamičnost barve, energetičnost barve, funkcionalne barve in barvna klima ali atmosfera.

Na svetovnem kongresu o preventivi nesreč pri delu so v Rimu 1955. leta obširno uporabljali statistične podatke NICB. Ugotovili so, da se je ob racionalni uporabi barv v nekaterih primerih lahko izboljšala vidljivost tudi do 64 %, povečala proizvodnja do 28 %, izboljšala kvaliteta produktov do 30 %, zmanjšalo število delovnih nezgod do 24 % in znižala odsotnost z dela do 19 %. O podobnih rezultatih ugodnega vpliva smotrne uporabe barv obstaja skoraj nepregledna množica podatkov.

Praktične izsledke pa bi le mogli povzeti v glavnem v naslednjih smereh: dvig storilnosti dela — večja »kvantiteta« dela, — izboljšanje kvalitete dela, zmanjšanje števila nesreč oziroma dvig delovne varnosti in izboljšanje delovnih pogojev ter z vsem tem tesno povezano povečano zadovoljstvo delavcev. Prav ta osebni vidik praktičnega barvoslovja je vir mnogih koristnih učinkov umestne uporabe barv: poveča se čistoča, ki jo pravilno izbrane barve podpirajo, gojijo, razvija se estetski čut in okus. Vse to so dejstva, ki neposredno vplivajo na človeka in njegovo osebno počutje pri delu.

Že tu je treba opozoriti, da pri funkcionalni barvi ne gre za vprašanje lepote in okusa, še manj pa morada za razporeditev barv po kakem fizikalno psihološkem vidiku, kot je na primer uporaba komplementarnih barv. Nekateri prvi poizkusi uporabe funkcionalnih barv so se pretežno naslanjali na dvojico komplementarnih barv: rdeča — zelena, rumena — modra in bela — črna, ki lepoto več ali manj ugodno učinkujejo, ki pa pri delu glede na praktičnost, vidljivost in utrudljivost navadno delujejo zelo neugodno in so pravo nasprotje racionalne uporabe

barv, zato tudi vprašanje okusa barv, ki je za osebno počutje zelo važno, nikakor ne more biti edino odločilno za izbiro barv, ampak se mora ravnati oziroma prilagajati posebnim funkcionalnim vidikom barv in mora zadostiti njihovim zahtevam. Prav ta ugotovitev nam mimogrede pove, da se strokovnjak v uporabi funkcionalnih barv kmalu znajde pred zamotanimi nalogami, katerih rešitve se ne dajo zjeti v nekaj preprostih pravilih.

Če skušam podati nekaj takih pravil, ne smemo videti v njih dokončnih, že neposredno uporabnih napotkov, marveč samo splošne smernice, ki jih mora imeti vsakdo pred očmi, kdor bi rad zadostil vsaj približnim zahtevam smotrnega barvanja. Vsakdo bo priznal, da na primer delovni prostor ni zadeva samo treh dimenzij s šestimi ploskvami, ki jih z rokami in nogami občutimo ali otipamo, ampak je prav tako in nič manj »vidni« prostor, ki ga z očmi gledamo (katere nam dajejo sploh nad 80 % vseh podatkov o tvornem svetu in tako zdaleka nadkriljujejo pomen in vlogo ostalih čutil) in ga preko tega organa različno obvladamo. Prostor — predmeti, orodja ali stroji — in barve so stvari, ki spadajo skupaj.

Osnovna pravila, ki se jih moramo zavedati pri barvnem oblikovanju predmetov in prostorov, so:

1. Barva je oblika luči, kar je fizikalno docela pravilno, ker se da sončni žarek razstaviti v spektralne barve in je zato barva res oblika luči. To osnovno spoznanje pove, da nam barva pomaga gledati. Iz tega sledi, da je od barve odvisno, kje se bo ustavil naš pogled: ali bo raztresen ali zbran, ali se bo usmeril v bližino ali v daljavo, ali bo usmerjen na celoto ali na določeno točko.

2. Intenziteta razsvetljave v veliki meri zavisi od barv, zato je treba izbirati svetle barve, če je potreben oster vid, temnejše tam, kamor ni treba gledati. Iz istega razloga moramo včasih uporabljati barve, ki kar bleščijo, imajo veliko odsevno sposobnost (lakirane površine) zato, da se poveča svetlostna stopnja; medtem ko so barve, na katere pri delu fiksiramo oči in stene, proti katerim je delavec pri delu usmerjen, motnih barvnih odtenkov.

3. Barva nam posreduje prostor, oblikuje optično in subjektivno psihološko razširi in oddalji, ali pa zoži in približa. Že tu naj navedem nekaj praktičnih navodil: ena izmed osnovnih psiholoških zahtev je v tem, da bi delavcu delovni prostor čim bolj približali naravnemu prostoru, da bi se počutil kakor v prosti naravi, da se ne bi počutil preveč utesnjene, potlačenega in odmaknjenega od narave, zato naj bi barva dodala tisto, česar arhitektura z golimi

dimenzijami ne more doseči, zato naj bi bili stropi v delavniških prostorih pobarvani tako, da posnemajo in pričarajo barvo neba, da se delavec več ali manj počuti, kakor da je pod milim nebom. V ta namen se morajo tudi leseni in kovinski oporniki, ki podpirajo stropne v delavniških prostorih, več ali manj homogeno združiti ali zlititi z njimi, tako da napravijo vtis s tankimi meglicami prepreženega neba. Po istem principu naj bi bile stene v delavnicah barvane z zelo nenasičenimi, nekoliko zastrtimi barvami, tako da se umikajo naši pozornosti in izginjajo v daljavo, kot da se azurno nebo staplja več ali manj z motnimi barvami horizonta.

Po teh osnovnih smernicah bi morala ravnati tudi podrobnejša pravila barvanja prostorov, strojev, orodja in opreme, ki pa seveda zahtevajo ob konkretnih pogojih še konkretnjših navodil, kajti vsaka nova okoliščina zahteva svoje spremembe.

4. Že iz dosedanjega vidimo, da je treba reševati skladje med fizikalno-optičnimi zahtevami barv na eni strani, na drugi strani pa med zahtevo po prijetnem in privlačnem prostoru. To vskladitev je včasih zelo težko najti. Najti posrečene kompromise, ki pa vendarle zadovoljujejo obojestranske zahteve, je zahteva velikega znanja in ne manjše izkušnje. Vsekakor naj bi ne bile stene nikoli nasičeno obarvane, papigasto našarjene, marveč naj bi prevladovala (obledela) rumena, ki deluje vedno razpoložljivo in ki je naravni svetlobi najbližja, ali pa (motno) zelena, ob kateri začuti oko, kakor pravi Göthe: »neko realno zadovoljstvo«. V območju teh barv je možno nešteto barvnih prehodov, kakor pač zahtevajo konkretne naloge dela ali okoliščine prostora. Iz istih razlogov naj bi na tleh prevladovala temnejše barve, različno rjavkaste in med temi predvsem tako imenovane »tobačne« barve. Važno pa so na tleh različne cone: nevarne, delovne in prehodne, ki naj bi bile označene s črtami. Te črte so ponavadi, kakor vsi nevarni deli, oranžne ali rumene barve, da dovolj izstopajo, skratka imajo tukaj vlogo signalnih ali opozorilnih barv. Prav tako naj bi imele signalne barve stebri, ki se jih je treba izogibati, stopnice, da so dovolj vidne, razna nevarna mesta, kot so to vhodi v kanalizacijo, ograje in podobno.

Površina strojev in orodij bi naj bila barvana čim bolj nevtralnoma, kadar ploskev pri delu ni važna, da ne bi odsevala, zrcalila preveč svetlobe, da ne slepi in utruja in ne moti pri delu; to so ponavadi »peščene« barve, ki jih imamo v sivkastih, zelenih in modrih barvnih sestavah. Nasprotno pa morajo biti pri strojih svetlejšje obarvani tisti deli, na katere mora delavec biti posebno pozoren, da izstopajo, olajšajo hitro preglednost in ojačijo pozornost; to se doseže z barvami, ki imajo veliko sevalno sposobnost, da kar žarijo. Signalno rdeče naj bi bili barvani vzvodi in ročice, transmisije, zobovje in sploh nevarni deli z oranžno ali pa z rumenkasto signalno barvo. Kritični deli stroja morajo biti pobarvani z živimi barvami, vendar ne z bleščečimi ali slepečimi, vsekakor pa s takimi barvami, ki imajo privlačnostni učinek.

Ta vidik nam omogoča čim spretnejše obvladanje stroja v obratu, čim večji red in prihranijo nepotrebne in brezuspešne gibe in dajejo občutek varnosti.

Isto velja za vse električne in druge napeljave. Napeljave s cevmi so sploh posebno področje funkcionalnih barv. Barvne znake je možno 3 — 4 krat lažje razpoznavati ali identificirati kot napise in zato se na splošno barve čedalje bolj uveljavljajo za označevanje. Obstoje že mednarodno stabilizirani predpisi ISO, ki so ustalili rumeno barvan znak za pline, rjavo za olje, rdeče za pare, modro za zrak, zeleno za vodo, vijolično za kisline in baze. Pri številnejših in bolj kompliciranih napeljavah so lahko še bolj podrobne oznake, pri pitni vodi je del zelenega znaka prebarvan z modro barvo, pri nepitni z rumeno, pri očiščeni s sivo, pri industrijski s črno, pri destilirani z rjavo barvo.

Pametna uporaba varnostnih ali »zaščitnih« barv, ki so tudi mednarodno sprejete, vodi do večje varnosti. Rumena barva, ki je zelo vidna, je idealna za označitev nevarnih pasov, pasu prostega prometa. Posebno učinkovita je uporaba črno-belih pasov, ki pomenijo potencialno nevarnost. Oranžna barva, ki je prav tako dobro vidna, se uporablja predvsem za gibljive dele in območje stikal za vozila notranjega transporta. Rdeča barva, ki že kar po naravi spominja na ogenj se uporablja za gasilsko opremo.

Nakazana smer uporabe barv še zdaleka ni izčrpala uporabne izraznosti barv. Barve imajo tudi to sposobnost, da menjajo izgled človeka. V novem, po načelu barvne dinamike pobarvanem delavniškem prostoru, bi zelo neubrano, neskladno delovala mrka, temna, skoraj črna delovna halja, saj to so barve, kakršnih priroda skoraj ne pozna in poleg tega slabo razpoložljivo vplivajo. Na dobro osebno počutje gotovo ugodno delujejo pestre, v pastelnih odtenkih barvane delovne halje. Kakor so ponekod poskušali, bi morda celo zaščitne halje lahko bile bolj prijaznih barv, recimo rjave. Izrazno bogastvo barv se široko uporablja tudi pri reklamah in je tudi sestavni del oblikovanja industrijskih izdelkov.

Iz vsega tega je razvidno, da barve v veliki meri prispevajo ne samo k večji produktivnosti, ampak tudi k boljšemu osebnemu počutju, ki je cilj vsega dela; z večjim osebnim zadovoljstvom pa raste tudi zaupanje v stroj. Vsekakor pa: »Ker barvna dinamika storilnost delovnega človeka, ki je nosilec gospodarstva stimulira ali vzpodbuja, pomeni važen prispevek psihologije k gospodarskemu razcvetu« — tako pravi M. Adlešič v Svetu svetlobe in barv. Barvanje po načelu barvne dinamike ali z drugimi besedami uporaba funkcionalnih barv ne pomeni nobenih dodatnih stroškov za gospodarsko organizacijo, saj je vseeno, če pobarvamo prostore s svetlozeleno, slamnatorumeno ali kakršnokoli barvo že in je zato imperativ vsake napredne gospodarske organizacije, kateremu nekatera podjetja že bolj ali manj sledijo.

Srečno! Velenje

- Obisk v Velenju
- Revolucionarni polet
- Zanimiva primerjava
- Cesta nebotičnikov

Foto: Beno Dežman

Namen je bil lep. Hoteli smo si ogledati rudnik rjavega premoga v Velenju. Zanimala nas je tudi okolica, način življenja in gospodarjenja — glas o Velenjskem »čudežu« nas je vabil in privabil.

Preko Kamnika in Črničva je brenčal naš TAM, kjer smo opazovali lepe gozdove, dočim smo na štajerski strani občudovali hmeljske nasade, to zlato grenčico, ki nam v poletni vročini tako prija. Sonce je preganjalo megleno taničico, odvišna para iz termoelektrarne pa je rahlo zasenčevala ozadje šoštanja. Še nekaj kilometrov asfaltirane ceste in že smo bili na cilju...

Velenje...

Ustavili smo se na dvorišču uprave rudnika. Nekaj kratkih formalnosti in že smo z zanimanjem poslušali besede o bodočnosti rudnika in gledali načrte podzemlja, kar je bilo prav in potrebno za poznejši odhod v rove.

V rovih...

Preoblekli smo se. V delovnih oblekah, s čelado na glavi in nepogrešljivo svetilko, smo se spustili z dvigalom 250 m pod zemljo. Da, tu v rudniku, na delovnem mestu, smo imeli priložnost, da se čudimo vitalni sili in volji našega rudarja. Vedno preteče nevarnosti, prah,

slab zrak — se nikakor ne dajo primerjati z delom na dnevnem kopu.

Toda ti ljudje vztrajajo — transportni trak pa nenehno odvažajo črno »zlato« v oddaljeno separacijo.

Srečno...! Ta pozdrav nam je kar prijetno zvenel ob srečanju z rudarji — beseda »srečno« je za rudarje življenje...

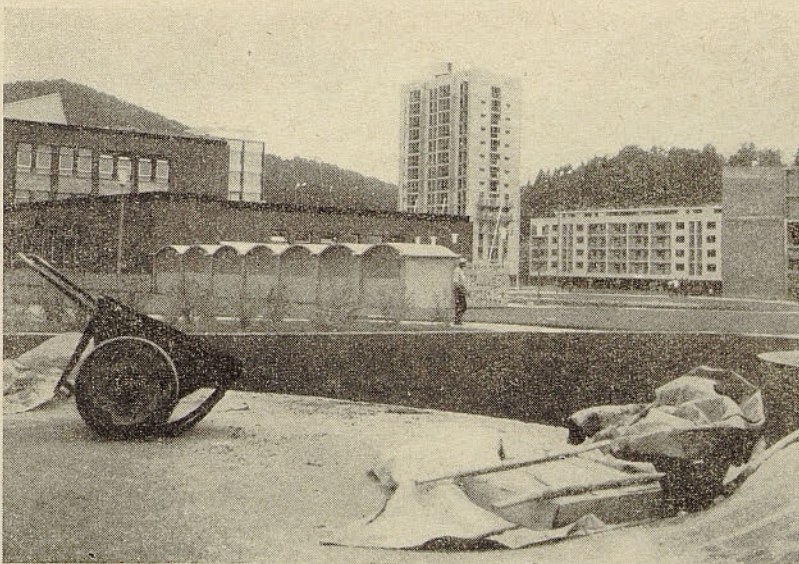
V dveh urah smo se navadili na mračno svetlobo, zato smo bili kar oslepljeni, ko smo se dvignili na površje. Vsi prašni, sajasti in močno prepoteni smo odšli v kopalnice,

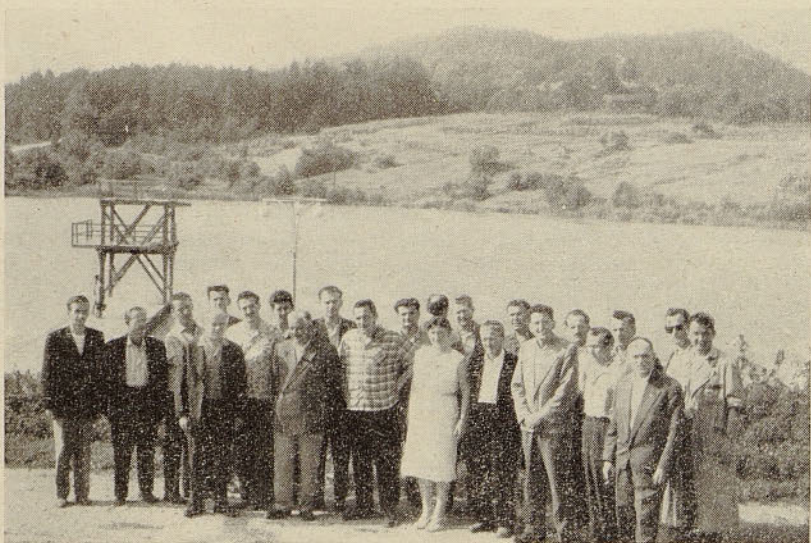
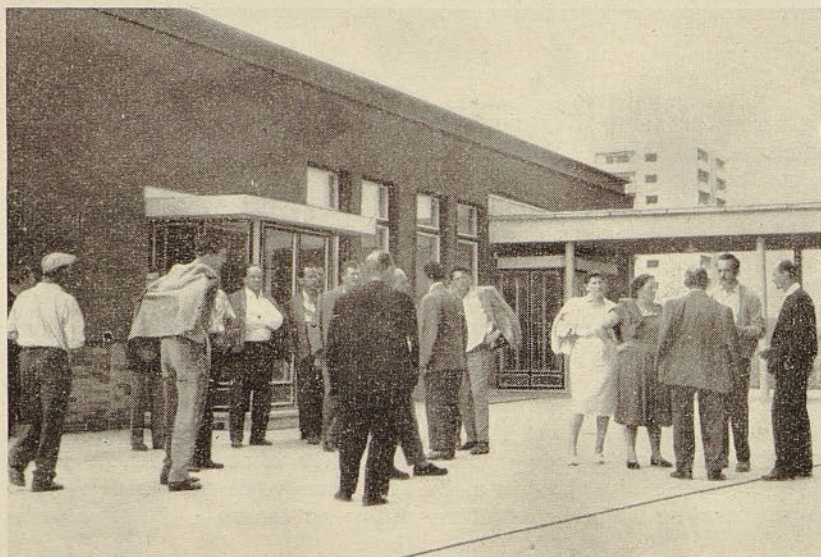
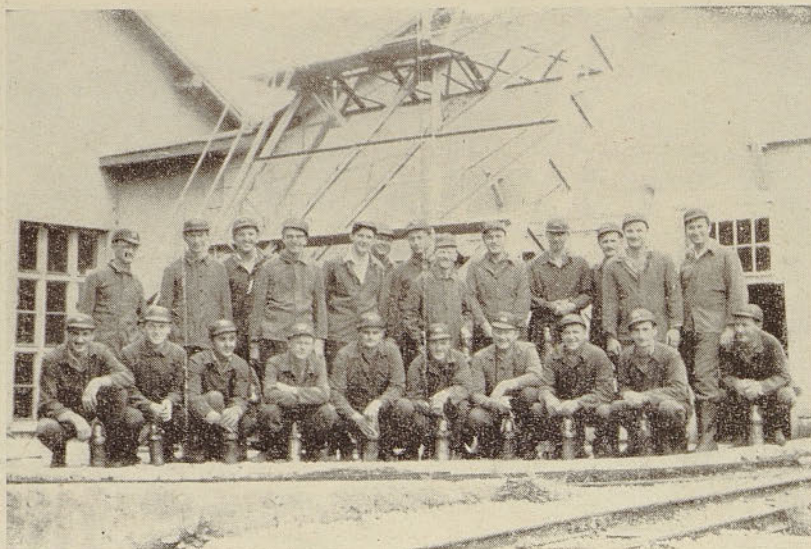
saj je bila potrebna temeljita kopalnica, da smo spet postali »belci«.

Iskreni razgovori

Kasnejši razgovori med zastopniki ZK, DS, UO in člani sindikata, so ustvarjali iskreno vzdušje, polno perečih vprašanj in tudi odgovorov. Zanimiv in poučen je bil odgovor na vprašanje o prednosti za stanovanja. Takole je stvar tolmačil sekretar ZK:

Prednost ima tisti, ki ima opravljenih 200 udarniških ur, če je pri delu marljiv, če mnogo dela izven službe na terenu — bodisi politič-

no, gospodarsko, športno ali kulturno. Udarniškega dela je oproščen le zdravnik, bolniki in invalidi. Ko dobi prosilec stanovanje, podpiše pogodbo o čuvanju stanovanja in obvezni gojitvi cvetja na oknih in balkonih. Ko preneha delovno razmerje izgubi vsakdo pravico na rudniško stanovanje.

Kdor v stanovanju razgraja ali celo uničuje ljudsko imovino, ga takoj preselijo v slabše stanovanje. Ti ukrepi so bili potrebni, ker so nekateri pojmovali demokracijo tako, da v stanovanju lahko delajo, kar hočejo. Že prvi primer pa je streznil marsikoga (imeli so v teku let le tri primere) in moram reči, da se skoraj več ne dogaja kaj takega — nasprotno: ljudje tekmujejo, kdo bo imel bolj urejeno stanovanje — je dejal tovariš sekretar.

Delovna disciplina je precej stroga; nekaj zamud ali nerednosti in že trpi osebni standard.

Izredno pozornost posvečajo tudi političnemu izobraževanju, ker trdijo, da je samo strokovnost za vodilne kadre odločno premalo v današnjih razmerah in času.

Precejšnje vsote žrtvujejo delavci iz dobička za družbeni standard, včasih odstopijo tudi do 50 % skupnosti.

Mnogo se je govorilo o raznih problemih, ki so si več ali manj podobni — sklepam pa, oziroma bili smo mnenja, da je delavec v rudniku še vedno revolucionaren za hitrejšo dosego vsega, kar mu pripada.

Moderno mesto

Popoldan pa smo si ogledali novo Velenje, ki je od starega popolnoma odmaknjeno. Lepe asfaltirane ceste, pota in stezice vodijo do naselja enodružinskih hišic — vse je v cvetju in soncu. V bližini so lepa športna igrišča, naravno jezero, restavracija, parki in letni kino. Na ravnini se blešči velika ploščad, obdana s parkom in postavljenim koncertnim odrom iz kamna, moderna viseča streha pa je vsa v razkošju luči. To je takozvani promenadni prostor — ob večernih urah mora biti očarljiv. Dalje je seglo oko po velikih, lepo urejenih stanovanjskih blokih; pod nekaterimi so velike moderne trgovine. Nekoliko dalje je zopet novo na-

selje blokov in dalje cela cesta stolpnic, da skoraj ne moreš verjeti in misliš, da gledaš film ameriških avenij.

Čez progo — zopet novo naselje v vseh mogočih barvah — vse kipi k nebu. Novo upravno poslopje rudnika se beli v ozadju, dočim sta delavska univerza in delavski klub vsa v rdečem žaru. Kulturni dom še izdelujejo vendar že sedaj kaže svojo bodočo podobo moči in lepote. Med vsemi zgradbami pa je ogromen tlakovan prostor za masovne prireditve.

Zanimivo je, da so bili vsi parki, vse dovozne poti že v dokončni fazi, čeprav še stavbe niso popolnoma gotove. Izreden čut za gospodarstvo jim pravi: prvo kanalizacija, električne in druge napeljave, nato ceste — zatem pa se šele gradi stavbe...

In ljudje...?

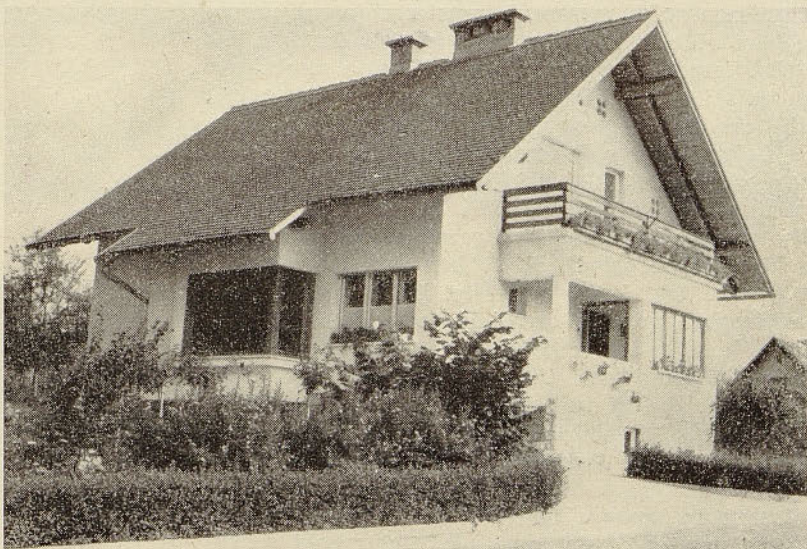
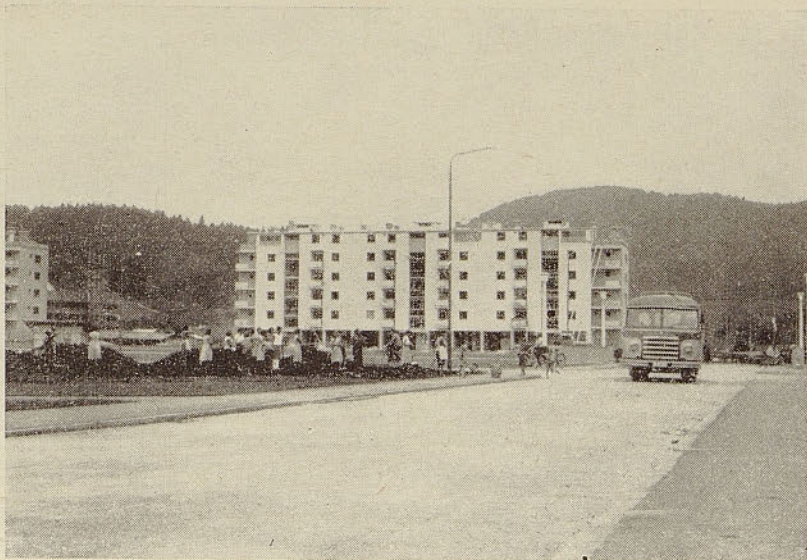
Sobota... popoldan ob treh. Še vedno povsod udarniško življenje. Staro in mlado urejuje parke, drugič polagajo kabel iz Šoštanja v Velenje, od koder bo tudi vodilo centralno ogrevanje iz termoelektrarne. Vsa stanovanja bodo v bodočnosti ogrevana centralno. Pri udarniškem delu smo se srečali s predstavniki, funkcionarji, inženirji in tehnikami rudnika, s katerimi smo vodili dopoldanske razgovore. Vsi so bili v delovnih oblekah in krepko vlekli težki kabel po izkopanih rovih.

Skrb za čistočo jim je že kar v krvi. Nikjer ni bilo videti pohojene trave, nikjer odpadkov — okna in balkoni pa so kar žareli v lepem cvetju.

Življenje v Velenju je strogo urejeno, a vendar napredno. Za družbeni standard trošijo velika finančna sredstva, ki si jih na Kranjskem skoro zamisliti ne moremo.

Ne bom modroval, od kod jim denar... morda je kakšna stvar tudi prebogata, oziroma ne godi vsake-mu okusu — vendar je eno res: — Velenje je »č u d e ž« ustvarjalnosti. Velenjčani so lahko ponosni in mi z njimi. — Ponosni smo na življenjsko silo in žuljavo roko našega rudarja — zato jim s polnim srcem kličemo: »SREČNO«!

Iver

Naši uspehi na IX. gorenjskem sejmu

Naše podjetje je na sejmu sodelovalo samo z izdelki, katerih namen uporabe se ujema z značajem sejma. Organizirali smo prodajo ur izdelka obrata Lipnica in pa demonstracijo ozkotračnega kinoprojektorja, kakor tudi prodajo dinam za kolesa. Celotni aranžman naših razstavnih prostorov je naš propagandni oddelek zelo posrečeno izdelal. Zlasti je bila dobro izvedena prodaja ur z originalno zamislijo o gorenjski hišici, kakor tudi dvorana za demonstracijo ozkotračnega kinoprojektorja.

Celotno naše sodelovanje je naletelo na zelo ugoden odmev pri 60.000 obiskovalcev in še posebej pri naših najvišjih predstavnikih, ki so letos obiskali IX. gorenjski sejem. Naš razstavni prostor si je zelo podrobno ogledal ob svojem obisku predsednik republike tov. Josip Broz-Tito, ki sta ga v našem razstavnem prostoru sprejela komercialni direktor tov. Fatur in šef prodaje tov. Vertačnik. V imenu kolektiva mu je tov. Viktor Tišler poklonil za spomin na obisk tudi našo uro »Jerica«. Tov. predsednik se je zahvalil za darilo in se zelo pohvalno izrazil o celotnem našem aranžmaju na sejmu. Zelo je bil zadovoljen tudi s celotnim sejmom, kar je prišlo posebno do izraza v njegovi izjavi za tisk. Naš razstavni prostor so obiskali tudi ostali visoki gostje, in sicer: predsednik Zvezne ljudske skupščine tov. Petar Stambolič, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tov. Edvard Kardelj, podpredsednik Zvezne ljudske skupščine tov. Franc Leskošek-Luka, predsednik Ljudske skupščine LRS tov. Miha Marinko, član Zveznega izvršnega sveta tov. Krsto Popivoda, podpredsednik Izvršnega sveta LRS tov. Viktor Avbelj in številni drugi visoki gostje. Vsi so se zanimali za delo obrata Lipnica, kakor tudi za plasman ozkotračnih projektorjev.

Naši prodajni rezultati na tem sejmu so v okviru naših predvidevanj uspešni. Skupno je bilo na sejmu prodanih v nadrobni prodaji, kjer se je posebno dobro izkazal tov. Tišler, 501 kos »Jerica« in 50 kosov »Salona« in 30 kosov dinam za kolo. S predstavniki podjetij pa je bil sklenjen dogovor za dobavo 5 ozkotračnih projektorjev.

Tak je torej skupen rezultat našega sodelovanja na IX. gorenjskem sejmu, ki obeta v prihodnje še širši obseg.

Metod Rotar

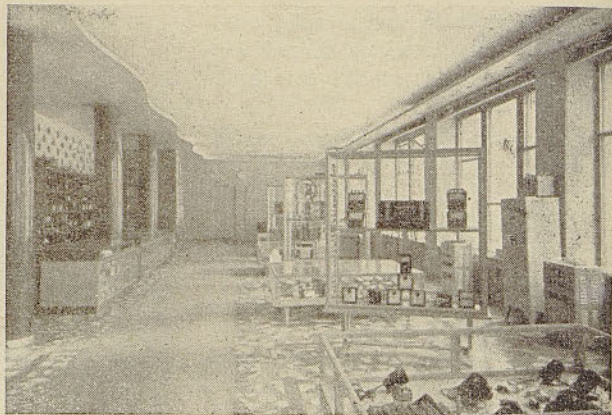
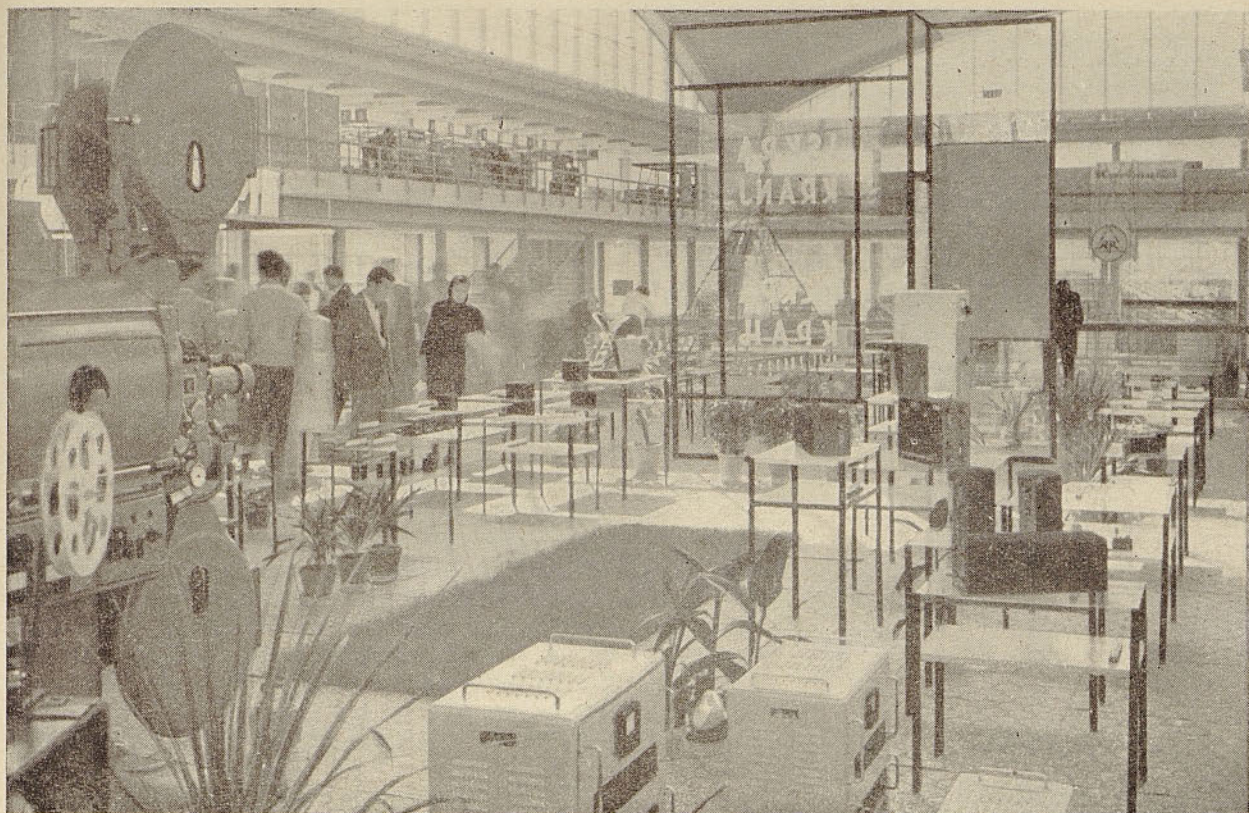

Foto: Edo Primožič

ISKRA NA BELO

Delovna ekipa pri demontaži v našem paviljonu

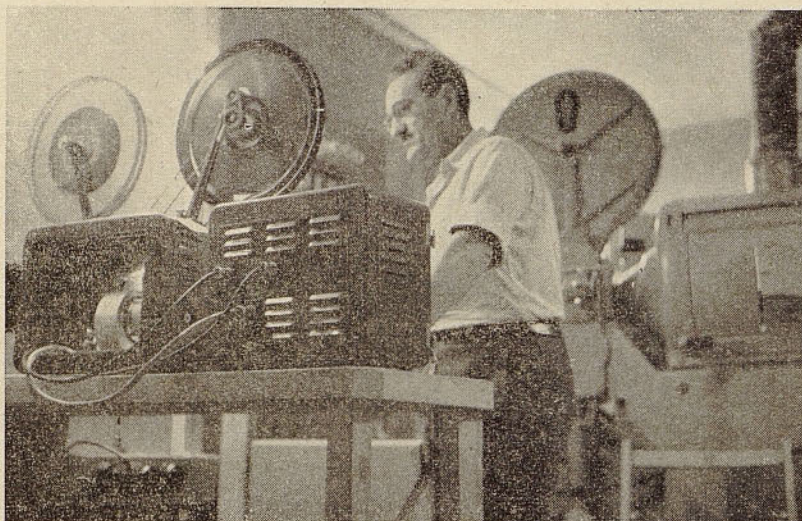

Razstavni prostor v Beogradu

GRAJSKEM VELESEJMU

Predvajanje filmov
v našem
razstavnem prostoru

Foto: Edo Primožič

*»Ko jaz v gomili črni bom počival,
i zelen mah poraste nad menoj,
veselih časov srečo bo užival,
imel bo jasne dneve narod moj.«*

(Z nagrobnega
spomenika Simona Jenka)

*Ko jaz
v gomili črni
bom počival...*

Ob 90. letnici smrti Simona Jenka

*»Ko boste veseli
pri mizi sedeli
in peli na glas,
na Jenkota tudi,
ki črv ga grudi,
se spomnite včas'!
Če dvignete čaše
v dežele čast naše
in Slave sveta,
naj eden tud' zame,
v desnico jo vzame,
izprazni do dna!«*

(Iz S. Jenka:
Pesem obupančeva)

Te preroške besede je napisal pred 90. leti umrli slovenski pesnik, pesnik Sorškega polja, naš bližnji rojak iz Podreče pri Mavčičah, Simon Jenko. Kdo od nas ne pozna slovenske himne »Naprej za-stava slave«, ki jo je uglasbil Jenkov sorodnik Davorin Jenko, ki ima svoj spomenik v Cerkljah? Kdo ne pozna pesmi »Buči, morje adrijansko« pa »Ob večerni uri« in »Samo«, s katerimi je budil narodnostno zavest Slovincem? In ti, ki rad prepevaš slovenske narodne pesmi, ali veš, da je tudi pesmica »Nocoj, pa, oh, nocoj« Jenkova. In šegava pesmica »Naš maček je ljub'co imel« — tudi to je napisal Simon Jenko.

Za 90. obletnico smrti tega velikega slovenskega pesnika je prav, da se ga spomnimo tudi v našem glasilu. Rodil, živel, študiral in služboval je v glavnem na Gorenjskem in tu tudi umrl, star komaj 34 let. Med njegovim službovanjem pri kranjskem odvetniku Prevcu mu je zmanjkalo moči in je 18. oktobra 1869 umrl v Kranju, kjer je tudi pokopan.

Ker sem prepričan da so med nami še vedno ljudje, ki ne vedo, kje je njegov grob, naj povem, da ni daleč od Prešernovega v Prešernovem gaju pri osemletkah »France Prešeren« in »Simon Jenko« v Kranju. Vsak kulturni Slovenec bi moral kdaj pa kdaj obiskati njuna grobova.

Eden od mnogih naših praktikantov

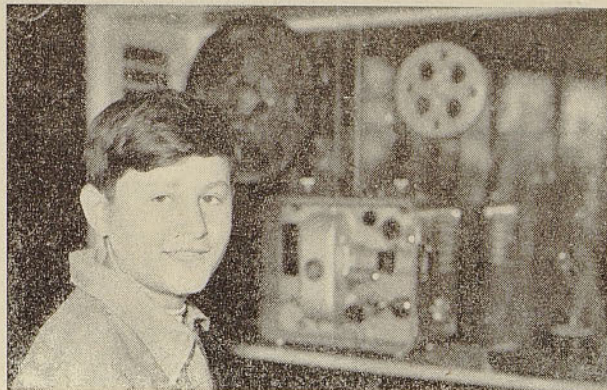

Foto: Edo Primožič

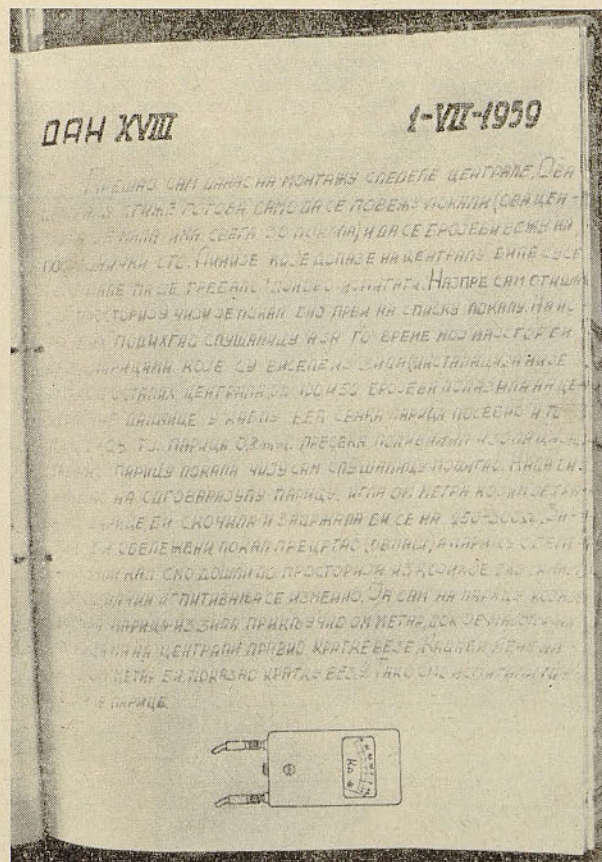
Tudi v letošnjih šolskih počitnicah je opravljalo v našem podjetju večje število študentov in dijakov svojo obvezno počitniško prakso.

Eden od njih nam je poslal naslednji prispevek:

Učenik sam elektro tehničke srednje škole »Nikola Tesla« u Beogradu, telefonsko telegrafskog otseka. Za vreme školske godine sticao sam teoriska znanja, ali mada smo u školi imali laboratoriju za vežbe iz elektro tehnike osećao sam da znanje koje samo dobio, nije potpuno. Dolaskom u preduzeće »Iskra« počela je moja ferialna praksa, koja je trajala mesec dana t. j. od 11 juna do 11 jula. Određen sam da idem na puštanje i ispitivanje centrale C/60 sa majstorom Svetom Dimitrijadesom. Prvoga dana još uvek sam se osećao udaljen od aparata i raznih meni još nepoznatih stvari. Na centrali sam naišao i na stvari o kojima sam učio u školi, iste su bile primenjena na različite načine. Ako svojim logičnim nebi mogao sebi da objasnim neku stvar, zatražio bih od majstora da mi objasni. On je to vrlo rado činio i trudio se da mi objasni na što bolji način. Posle puštanja ove centrale prešao sam na montiranje druge centrale A/60 sa majstorom Slavkom Božantom. Ovde sam opet dobio nova znanja i upoznao se sa radom centrale i svrhom njenih delova. Posle ove prešao sam na montažu sledeće centrale sa majstorom Zvonkom Dimitrijevićem. Na ovoj centrali SATC 4/30 upoznao sam se sa radom ove centrale, koja je bila drugog tipa od prethodne. Za sve ovo vreme t. j. od početka prakse počeo sam sa vođenjem dnevnika, u koga sam unosio sve, šta sam toga dana radio, koje sam poslove i kojim redom obavljao, kojim sam se alatom služio i opisivao način rada pojedinih delova, na kojima sam radio, zatim u dnevnik unosio skicu alata ili nekog dela sa centrale. Posle ove montaže prešao sam na opravke centrale Zj u servisnu službu. Za vreme dok sam bio u servisnoj službi sa majstorom Karalićem, imali smo neke sitnije opravke kao nameštanje termičkog osigurača izmena mikrofonske kapisle itd. Pošto sam učestvovao na montažama i opravkama centrala interesovala bi me sama proizvodnja istih. Tako sam završio svoju ferialnu praksu, koja će mi biti od velike koristi u novoj školskoj godini.

Cvejić Božidar

Stran iz dnevnika počitniške prakse

NOVI ČLANI KOLEKTIVA

Ana Rozman, PK delavka — orodjarna; Stanko Zaplotnik, PK delavec — vmesno skladišče; Franc Brenkuš, KV strugar — produkcija I. del.; Jakob Smolej, KV rezkalec — orodjarna; Pavle Fajfar, PK delavec — centralna brusilnica; Anton Demšar, KV orodjar — orodjarna; Zdenko Bohinc, KV rezkalec — orodjarna; Božo Megle, KV puškar — orodjarna; Maks Vobodnik, KV str. ključavničar — OTK; Ivan Potočnik, KV ključavničar — OTK; Francka Staroverski, PK delavka — montaža; Petra Matkovič, PK delavka — MA; Marija Dolenc, PK delavka — komunalni odd.; Franc Čeferin, PK delavec — galvanika; Alojz Vehovec, PK delavec — ročna delavnica prod.; Jože Hribar, PK delavec — produkcija; Janez Pelko, PK delavec — montaža avtoelektrike; Vladimir Vagaja, PU uslužbenec — Powers odd.; Vid Milakovič, PK delavec — prevzem; Mihaela Knific, PK delavka — nakup; Marija Ramovš, PK delavka — obr. gospod.; Franc Prevodnik, KV mehanik — MTC; Filip Gros, KV delavec — spl. odd.; Franc Rebolj, PK delavec — spl. odd.; Ivan Petrivčič, KV ključavničar — produkcija; Milan Bavec, KV orodjar — orodjarna; Franc Opara, KV orodjar — orodjarna; Janko Istenič, PK delavec — orodjarna; Zupan Bojan, KV strugar — orodjarna; Alojz Pelko, PK delavec — orodjarna; Anton Benedik, KV strugar — orodjarna; Henrik Peternelj, KV rezkalec — orodjarna; Edvard Erzetič, KV tel. mehanik — OTK; Mihael Ferjan, KV finomehanik — OTK; Anton Resman, KV finomehanik — OTK; Alojz Kokalj, KV finomehanik — razvojni odd.; Jure Zupan, PK delavec — razvojni odd.; Jože Tavčar, KV finomehanik — razvojni odd.; Jože Pintar, KV el. mehanik — razvojni odd.; Franc Zupan, KV el. mehanik — razvojni odd.; Janez Senk, NK delavec — razvojni odd.; Vekoslav Zajc, KV

finomehanik — razvojni odd.; Marjan Jeraž, SS el. tehnik — razvojni odd.; Franc Traven, PK delavec — spl. montaža; Janez Rutar, KV str. ključavničar — orodjarna; Jože Sajovic, NK delavec — orodjarna; Jože Udir, NK delavec — Odd. za preizk. materiala; Matija Žerdin, PK delavec — gradbeni odd.; Pavel Perko, SS uslužbenec — priprava dela (ponovno sprejet).

Miroslav Kenda, KV finomehanik — montaža instrumentov; Martin Grahek, KV finomehanik — montaža instrumentov; Franc Pavlin, KV strojni ključ. — vzdrževanje str.; Albin Rožman, KV strojni ključ. — vzdrževanje str.; Francka Kovač, PK delavka — mont. avtoelektrike; Anton Stare, PK delavec — produkcija; Mihael Košnik, PK delavec — produkcija; Jože Namnič, KV strugar — progogala, KV klepar — produkcija; Rudolf Mohor, KV rudar — produkcija; Alojz Roblek, PK delavec — produkcija; Erih Vagaja, KV rezkalec — orodjarna; Janez Krese, KV rezkalec — kinomontaža; Marjan Weissseisen, KV finomehanik — OTK; Stanko Kuri, NK delavec — spl. odd.; priprava dela; Ana Rozman, PK delavka — priprava dela; Valentin Gregorič, KV Powers oddelek; Franc Crček, KV strugar — orodjarna; Marija Tomažin, NK delavka — Janez Juhant, VK kovač — priprava dela; Jože Vovk, SS tehnik — razvojni odd.; Franc Lavrič, SS tehnik — razvojni odd.; Jože Hujs, VS ekonomist — investicijska grupa; Mihaela Hafner, NS uslužbenka — orodjarna; Gabriela Jeraša, PK delavka — Lipnica; Alojz Cvar, PK delavec — montaža usmernikov; Dušan Kovačič, KV elektromehanik — OTK; Marjan Semen, KV strojni ključavničar — vzdrževanje strojev; Ivanka Hafner, PK delavka — komunalni oddelek; Franc Stritih, KV radiomehanik — Servis Ljubljana; Milan Vinšek, KV mehanik — Servis Ljubljana; Milorad Iražin, KV delavec — Servis Ljubljana; Jožefa Markelj, SS uslužbenka — DUR.

NOVI UPOKOJENCI

Tov. Logonder Francka, rojena 26. maja 1909, zaposlena v našem podjetju od leta 1949 dalje kot PK delavka v montaži avtoelektrike, je upokojena s 31. julijem 1959 dalje.

Prav tako tov. Stare Ivanka, rojena 13. julija 1907, zaposlena kot PK delavka v montaži avtoelektrike od leta 1947 dalje je s 31. julija 1959 star. upokojena.

Obe sta bili pridni in marljivi delavki. Imeli sta lep tovariški odnos do svojih sotovarišev in predvsem do svojih predpostavljanih.

Tudi njima želimo, da zasluženo pokojnino uživata v zdravju in zadovoljstvu.

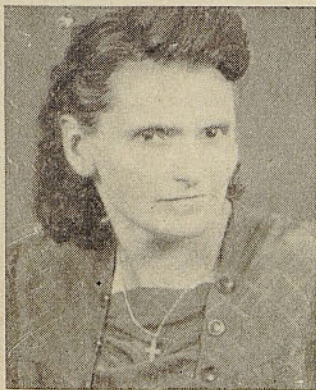
IZSTOPILO SO

Katarina Ogrin, PK delavka — na lastno željo; Ciril Omejc, PK delavec — na lastno željo; Jože Sinkovec, VK delavec — na lastno željo; Milan Krašovec, KV delavec — na lastno željo; Ivanka Stare, PK delavka — star. upokojena; Marjan Kaltenekar, PK delavec — na lastno željo; Valentin Blažir, VK delavec — star. upokojen; Francka Logonder, PK delavka — star. upokojena; Elizabeta Čaus, PK delavka — na lastno željo; Vera Šimnovec, PK delavka — na lastno željo; Anton Podpečan, SS uslužbenec — na lastno željo; Zorica Stankovič, PU uslužbenka — na lastno željo; Viktor Benčan, SS uslužbenec — na lastno željo; Ivan Kolarič, SS uslužbenec — na lastno željo; vlado ing. Noč, VS uslužbenec — na lastno željo.

Vinko Škodlar, PK delavec — na lastno željo; Roman Tomažič, KV delavec — JLA; Jože Meglič, KV delavec — JLA; Davorin Preisinger, KV delavec — JLA; Avgust Karlovčec, PK delavec — neopravičeno izostal; Vlado Lampič, NK delavec — v šolo; Pavel Oblak, KV delavec — na lastno željo; Jože Stefe, KV delavec — JLA; Srečko Bašelj, PK delavec — JLA; Stane Ukovič, PK delavec — JLA; Miha Naglič, PK delavec — JLA; Janez Lukanc, PK delavec — JLA; Milan Stare, PK delavec — JLA; Alojz Zebec, PK delavec — na lastno željo; Martin Murko, PK delavec — na lastno željo; Miroslav Kordiš, KV delavec — v delovodsko šolo; Marjan Mikluš, NK delavec — v uk za pleskarskega vajenca; Anton Medvešček, KV delavec — v mojstersko šolo; Ivan Volf, PK delavec — starostno upokojen; Anton Silar, PK delavec — JLA; Anton Demšar, KV delavec — v šolo; Milan Valent, KV delavec — JLA; Ivan Prosen, VK delavec — odpoved; Milan Ban, PK delavec — ekonomska srednja šola; Stane Kokalj, KV

delavec — JLA; Alojz Traven, PK delavec — JLA; Franc Sekne, PK delavec — JLA; Alojz Mezek, KV delavec — JLA; Stefan Brezar, KV delavec — JLA; Dušan Milanovič, PK delavec — odpoved s strani podjetja; Lovro Mežnar, KV delavec — JLA; Albin Rožman, KV delavec — TSS Ljubljana; Ivan Peternelj, KV delavec — JLA; Friderik Skumavec, KV delavec — JLA; Lado Eržen, KV delavec — JLA; Lovro Kozjek, KV delavec — JLA; Božo Malovrh, KV delavec — TSS; Anton Žagar, KV delavec — TSS; Aleksander Rakar, KV delavec — v delovodsko šolo; Roman Bučinel, KV delavec — v delovodsko šolo; Silvo Sem, KV delavec — v delovodsko šolo; Franc Pintar, KV delavec — v delovodsko šolo; Rado Jovanovič, PK delavec — JLA; Miro Krajnik, PK delavec — JLA; Justi Jocif, PK delavka — na lastno željo; Lovro Kuster, PK delavec — JLA; Ivan Šolar, KV delavec — delovodska šola; Avdo Isabegović, KV delavec — na lastno željo; Jože Stilec, KV delavec — JLA; Brane ing. Teršar, VS uslužbenec — na lastno željo; Mihael Roblek, SS uslužbenec — JLA; Bogdan Krušič, VS uslužbenec — na lastno željo; Janez Drašler, SS uslužbenec — TVŠ; Peter Lipušček, SS uslužbenec — TVŠ; Božena Krener, NS uslužbenka — šola za umetno obrt.

Zopet so štirje člani našega kolektiva odšli v zasluženi pokoj

Tovariš Ivan Volf, rojen 31. maja 1903, zaposlen v tem podjetju od leta 1929 dalje, je bil z 31. avgustom 1959 starostno upokojen. Zaposlen je bil v splošnem oddelku kot skladiščnik. Svoje delo je opravljal vestno in v zadovoljstvo svojih predpostavljenih. Želimo mu, da zaslužen pokojnino uživa v zdravju in zadovoljstvu.

Blažir Valentin, rojen 8. marca 1904, zaposlen v tem podjetju od leta 1930 dalje, je bil s 31. julijem 1959 starostno upokojen. Zaposlen je bil kot VK kurjač v splošnem oddelku. Pri svojem delu je bil izredno discipliniran in dober delavec. Želimo mu, da zaslužen pokojnino uživa v zdravju in zadovoljstvu.

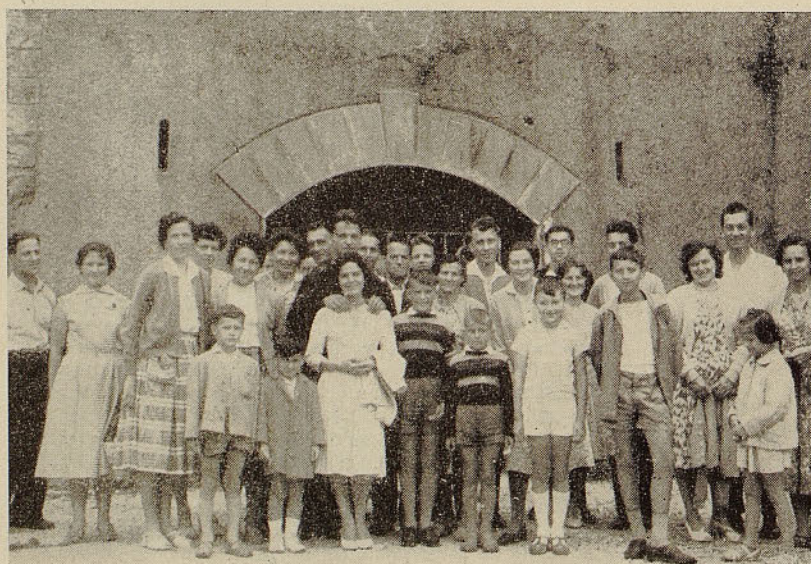

Naša dekleta in žene se pridno usposablajo tudi v kuharski umetnosti

Maša

*Skupina
naših izletnikov
je obiskala
Škocjanske jame*

Foto: Beno Dežman

*O naši obratni
ambulanti se je
zaposlil zdravnik
dr. Capuder*

Foto: Edo Primožič

kamera je zabeležila

Novi prostori naše prodajno-servisne organizacije v Beogradu

Letovanjske pege

Foto: Beno Dežman

Zgodi se, da človek obrača — drugi pa obrnejo. Ponedeljek je in dežuje, kar povzroča živčne motnje.

Cedo se jezi. V nedeljo bo nastopil dopust, Fortuna pa pravi, da v Ankaranu ni prostora. Brez misticizma mu vrejo razni hudiči preko glasilk; vse kaže, da mu ta dan žolč in ledvice ne bosta poslušni. Ta dan bo opustil priljubljene mu kisle kumarice, malico, sestavljeno iz škroba, nekaj beljakovin in C vitamina, pa bo gotovo tovariško razdelil. Tudi pil ne bo, edino če mu bo sosed odstopil kamilični čaj, ki so mu ga skuhale tovarišice iz sosednjega oddelka. Dobre dečve so to — rahlo odvajalne kamilice imajo vedno na zalogi...

»Ali veš, da si dober, ko tako mirno prenašaš vse to,« — pravi Žane prijatelju Čedu. »Jaz bi šel, pa bi jih nekaj »natrobil«. Vse urediš, predsednik pododbora te planira — naenkrat pa n ovica: ni prostora. Kršen Matiček, jaz bi jih natrobil — ne bil bi tiho, jaz bi...«

»Daj no mir! Ubij se ali pa obesi... samo gofljaš. Na tu imaš telefon... ali misliš, da te kdo posluša...?«

»Daj sem!« reče Žane. »Boš videl... kakšne »manire« pa so to...? A...?«

Aha, je že zveza. Halo... tam Fortuna...? Da... aha... kaj sem že hotel reči — aha, torej Fortuna... tukaj Žane... kako je z mojim dopustom...?«

»No, mevža Zanetova — za moj dopust vprašaj, ne pa za svojega!« se je razhudil Čedo.

»Pst...! Moraš biti diplomat. Halo! Da tukaj Žane. Kako prosim? Nemogoče... Da, brez žene... A tako, samo en prostor. V redu... pravzaprav ni v redu. Nemogoče, pravite, z ženo. V redu... Nobenega spreminjanja. Tako je prav, red mora biti.«

»Kaj pa se smeješ, tako neumno Žane, in tisto: v redu, nemogoče... A!?!«

»Meduš Čedo...! To je tombola. Jaz sem prijavil dva, Fortuna pa mi pravi, da sam lahko grem na dopust, žena pa ne, ker je že bila na dopustu. Dvakrat pa ni mogoče. Madonca, Čedo, to je dvakrat tombola!«

»Nikar se ne reži... To je pomota! Vem, da bi ti bilo všeč, ko bi sam rogovilil po plaži in predrzno zavijal oči. To je pomota!«

»Kakšna pomota? Fortuna je jasno in glasno rekla: odbor je tako sklenil in pika...! He... he...! Pika sem ti rekel. Če odbor nekaj reče, tedaj pač reče, in to drži...!«

»Figo drži. Ali greš stavo golobček, da boš lepo z ženo skupaj rajžal na dopust. A...? No »galubček«, daj stavi!«

»Grem, kanarček zlati. Drži! — Stavim liter težke črnine, take, ki ti požene kri po žilah, da boš mislil, da te rajске krasotice spremljajo na drugi svet.«

»Drži... V redu...«

Žane in Čedo, oba sta bila na dopustu. Čedo ni dobil sobe v Ankaranu, kot je bil planiran, pač pa je dobil »ogrevano« hišico izven obzidja. Žane pa je res odrajlal z ženo na dopust. Bila je pomota. Žane ni mogel na plaži razviti osvojalnih sposobnosti. Baj je bil na Hvaru zelo soliden, čeprav je bilo vino zelo poceni. Stave pa ni plačal, ker trdi, da je Čedu nastavil »hakelec« s tem, da ni on kriv, če Čedo ne pozna razlike v izražanju. Pravi, da ima priče, da ni z ženo skupaj rajžal, temveč, da je šla za njim.

Za to potegavščino ga je Čedo oblajal z mednarodnimi kletvicami in mu obljubil, da ga bo ob prvi priliki vrgel čez streho »nebotičnika«, kjer bodo na drugi strani zobotrebcu dol padli.

Iver

Priprave za športna tekmovanja so v teku

Spet se nam bliža praznik Republike in športna komisija pri naši sindikalni podružnici ima že dela na pretek s pripravami za športno tekmovanje med delavniškimi ekipami. Po vsej verjetnosti bodo tekmovali za nogometni pokal, za prvenstvo v namiznem tenisu, šahu in streljanju ter kegljanju.

Prav bi bilo, da se v to tekmovanje vključi tudi naša Industrijska kovinarska šola, ki ima številne dobre športnike v svojih vrstah.

Več previdnosti pri vožnji z motorjem!

Ali bo prvi karambol na tovarniškem parkirnem prostoru tudi zadnji?

Ko tovarniška sirena naznani, da se je delovni dan v tovarni končal, pohite lastniki vseh mogočih prevoznih sredstev na svoje jeklene konjičke (bicikle in motorje) in k volanom svojih štirikolesnih prijateljev. Zaganjač, menjalnik, plin in že hite, da bi čimprej prišli iz množice Iskrašev, ki se pomikajo iz tovarne. Toda njihova hitrostna vna ma je kaj nevarna. Hitro voziti in se obenem izogibati ljudem in hitečim vozilom, stoječim ogromnim avtobusom, ki zavzemajo kar tričetrtine vsega parkirnega prostora pred tovarno ni lahko, če ti pa pri tem pripelje še kak avto v nasprotni smeri, pa previdnosti že

zmanjka in tu je nesreča. Tako se je v petek, 28. avgusta 1959 pred tovarno zaletel mlad motorist v Opel-Rekord našega zdravnika. Presenečeni mladenič bo svojo neprevidnost pač moral plačati, tokrat ne z življenjem, ampak z denarjem za popravilo reflektorja pri avtomobilu in kolikor je poškodoval svoj motor.

Zaradi vsakodnevnega povečevanja motornega prometa bi bilo priporočljivo, da bi dobili tudi motorji svoj parkirni prostor, s katerega pa bi smeli odpeljati šele ob 14.10, ko glavna gneča pred tovarno poneha.

Sklepi delavskega sveta

DS je na 29. rednem zasedanju razpravljal o izgradnji obrata v Otočah. Dela na investicijskih projektih so pred zaključkom, tako da je že jasna situacija glede dodatnih sredstev za investiranje v obrat. Za gradnjo objektov potrebujemo 65.327 milijonov dinarjev. Za gradnjo nam bo OLO odobril kredit v tej višini. Poleg tega bomo najeli posojilo pri Investicijski banki za nabavo osnovnih sredstev v višini 142.647 milijonov dinarjev in 268.427 milijonov za obratna sredstva z odplačilnim rokom 9 let in 4 % obrestno mero. Njihova investicijska vlaganja v obrat Otoče bodo omogočila povečanje vrednosti proizvodnje od sedanjih 351 milijonov na 1049 milijonov z 211 delavci, kolikor jih predvideva plan po izgradnji obrata. Delavski svet je sklenil, da je treba pospešiti dokončno izdelavo in potrditev elaboratov in zagotoviti vse pogoje za čimprejšnje obratovanje obrata v Otočah.

Na zasedanju je delavski svet potrdil predloženo listo pričakovalcev stanovanj z nekaterimi spremembami. Lista pričakovalcev obsega vselitev v nova stanovanja, v izpraznjena stanovanja in določa delitev adaptiranih stanovanj v Samskem domu. V zvezi z delitvijo stanovanj je delavski svet sklenil, da se izdelava pravilnik o delitvi stanovanj, ki bo določal osnovna načela delitve in celotni postopek.

Pravilnik mora biti izdelan v teku 1 meseca. V letu 1960 bodo delili stanovanja po pravilniku, ki ga bo predpisal DS.

Delavski svet je nato obravnaval popravke premijskega in tarifnega pravilnika. Praksa je pokazala, da je vseboval premijski kakor tudi tarifni pravilnik določene pomanjkljivosti, ki jih je bilo treba odpraviti. Spremembe se nanašajo na obračunavanje premij za izvrševanje plana, na obračunavanje izmeta, na tekstualni del in na način obračunavanja dnevnic po novem TP.

Na zasedanju je DS na predlog UO odobril dodatke na plače osebju ambulate. Ugotovljeno je bilo, da so prejemki osebja ambulate nižji od primerljivih delovnih mest v podjetju. Razlika predstavlja dodatek, ki ga pa UO ambulate deli sam po svoji uvidevnosti in se ne deli avtomatično po ključu, po katerem je dodatek odobren.

Delavski svet je potrdil tudi predračun za vzgojo kadrov, ki letos predvideva 10.521 milijonov sredstev za vzgojo. Sprejet je bil tudi sklep, da izobraževalni center izdela pregled naših štipendistov in ga dostavi šefom oddelkov, ki bodo imeli potem točne podatke, kdaj bodo posamezniki končali študije, in se zaposlili v podjetju.

Prodaja v avgustu 1959

Kot smo to že večkrat omenili, poudarjamo tudi to pot, da je sodelovanje proizvodnje in prodaje, oziroma tehničnega in komercialnega sektorja, doseglo zelo zadovoljivo raven. To najbolj dokazuje dejstvo, da proizvodnja proizvaja prav tiste izdelke, ki jih prodaja zahteva, oziroma, ki jih zahteva naše domače in inozemsko tržišče.

Temu primerni so torej uspehi prodaje: čimveč proizvodnja izdela končnih artiklov, tem večji promet zabeleži prodaja in torej tem uspešneje deluje naša tovarna.

Naj navedemo nekaj števil, ki karakterizirajo potek prodaje po posameznih panogah v mesecu avgustu 1959:

Panoga	Plan	Prodano	%
Avtoelektrika	94,000.000	125,480.000	134
Kinoakustika	55,000.000	67,206.000	122
Mer. teh. in sel.	200,000.000	246,736.000	123
Telefonija	141,000.000	175,793.000	125
Usluge	10,000.000	12,299.000	123
Skupaj	500,000.000	627,514.000	126

Ker smo že pri številkah naj navedemo še podatke o poteku prodaje v avgustu lanskega leta in jih primerjajmo z letošnjimi, kar nam bo dalo ugodne rezultate

Panoga	Avgust 1958	Avgust 1959	%
Avtoelektrika	70,934.000	125,480.000	176
Kinoakustika	87,350.000	67,206.000	77
Mer. teh. in sel.	192,789.000	246,736.000	128
Telefonija	138,256.000	175,793.000	127
Usluge	18,199.000	12,299.000	68
Skupaj	507,528.000	627,514.000	123

In če k zgornjim številkam dodamo še podatke o vsej letošnji prodaji do 31. avgusta 1959, ki znaša 4,727.050.458 dinarjev, potem smo lahko prepričani, da bo letošnje leto za našo tovarno ponovno zelo uspešno in bomo verjetno letošnji plan prodaje dosegli pred 29. novembrom.